

The Project Gutenberg eBook of Lapsia, by Teuvo Pakkala

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lapsia

Author: Teuvo Pakkala

Release date: August 31, 2004 [EBook #13338]

Most recently updated: December 18, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LAPSIA ***

Produced by Riikka Talonpoika, Tapio Riikonen and PG Distributed

Proofreaders

LAPSIA

Kokoelma novelleja lasten parista

Kirj.

Teuvo Pakkala

1895.

SISÄLLYS:

Häiritty jouluilo
Mahtisana
Valehtelijoita?
Mari varkaissa
Syntinen joulupuuro
Ihme ja kumma
Poikatyttö
Jumalan marjat
Vanha koti
Sairasvuoteella

HÄIRITTY JOULUILO

Pikku Jaakolle oli tulossa hauska joulu. Hänellä oli äidille joululahja. Arvokas lahja, joka oli riemastuttava äidin.

Se oli pantu puodissa sievään paperilaatikkoon niin että jo ulkoapäin näytti lahja arvokkaalle. Mitä oli sisaren lahjat tämän suhteen? Kaikki yhteensäkin? Ilmanaijojaan vain!

Hän oli nähnyt kaikki heidän lahjansa, joita heillä oli vanhemmilleen ja toisilleen. Tytöt olivat näytelleet ne moneenkin kertaan. Vaan hänen lahjaansa eivät tytöt tienneet! Hän oli päättänyt ettei näytä eikä virka mitään, on aivan niin kuin hänellä ei mitään lahjaa kenellekään olisikaan, että sitten kaikki oikein hämmästyvät, kun laatikko lentää ovesta.

Hän piirusti laatikon kanteen: ÄIDILLE. Mutta kun hän tapasi säilöistään kirjoituksineen ja postimerkkeineen vanhan kirjekuoren, minkä joskus oli kadulta löytänyt, hän kiinnitti sen laatikon kanteen. Mainiota! Nyt eivät tiedä suuntiakaan keneltä lahja on.

—Jos tietäisitte! meni hän sanomaan tytöille ihastuksissaan asiansa erinomaisesta onnistumisesta.

Tytöt koettivat arvilla, mutta eivät suuntiakaan osanneet. Niin vähäpätöisiä arvailivat, että oikein nauratti! Jaakosta tuntui houkuttelevalla sanoa, että näkisi heti, kun tytöt hämmästyvät.

—Olen sika, jos sanon! ehätti Jaakko vakuuttamaan, kun tytöt alkoivat kiihkeämmin pyydellä. Kunniansanansa annettuaan oli hän varma itsestään, ja salaisuutensa oli kuin lukon takana.

Tytöt vain kiihtyivät, mitä päättävämpi Jaakko näytti olevan. Ja Esteri—vanhin heistä kaikista—otti Jaakon lujille, kun sattui kahdenkesken. Hän pyysi niin, niin hartaasi: Jaakko rakas! rakas Jaakko! Ja hän lupasi kaikkia, lupasi sanoa ja näyttää jo edeltäpäin, mitä hänellä oli Jaakolle, ja olisi luvannut vaikka silmän päästään, jos Jaakko olisi näyttänyt tai sanonutkaan lahjansa. Lopuksi Esteri suuttui ja uhitteli: älä huoli, Jaakko! Eevalle Esteri sitten kuvaili, miten kaunista on, kun lapset toisilleen uskoivat, mitä heillä on vanhemmilleen, ja kiittelivät Kitelän Iivaria, joka oli näyttänyt sisarilleen lahjansa.

Jaakko nauroi halveksivasti:

—Pahanen kalalauta, näyttipä tuonkin tai oli näyttämättä.

—Sinulla ei ole senkään veroista! sanoi Esteri.

Jaakko oli kiihtyä. Turkanen, jos hän näyttäisi, niin Esteri lentäisi selälleen! Tytöt yhtyivät ihan haltioihinsa. He pyysivät ja rukoilivat.

—En sano! hän innostuksissaan vastasi tyttöjen pyyntöihin.—Sitten vasta, kun laatikko ovesta lentää, huudan minä, että ne ovat *sakset!*

Jaakolle oli ihan käsittämätöntä, mitä Esteri pyrskähti nauramaan. Eevakin rupesi nauramaan aivan kuin yht'äkkiä olisi huomannut jotakin hassua.

—Hullujako nuo ovat!

Samassa tuli äiti sisään. Esteri äidille selittämään:

—Jaakko ei sano kenellekään, mitä hänellä on äidille joululahjaksi, vasta sitten kun laatikko ovesta lentää, huutaa hän, että sakset ne ovat.

Jaakko seiso silmänräpäyksen ajan tyrmistyneenä. Sitten äkkiä singahti kuin poukka Esterin eteen ja tämä samassa oli lattialla pitkällään.

—Jaakko! ehti äiti tuskin siihen sanoa, kun jo Esterin laatikko piirongista oli lattialla ja tavarat huiskin haiskin ympäri huonetta, niin että seinillä ripisi. Sen tehtyään hän yritti kamariin, missä Esterin joululahjat olivat pienessä vasussa, sirottaakseen nekin. Mutta äidin ohi mennessään tarttui hän äidin käteen kuin Absalom puun oksaan. Hän temposi irti ja potkaisi kumoon joulukuusen, joka oli tuotu sisään ja seiso keskilattialla. Se oli kostoksi äidille! Eeva siitä suuttui enemmän ja, kun ei muuta voinut, kiusoittavalla äänellä sanoi Jaakolle:

—Senkin saks-Jaakko!

Se oli tulta tappuroihin. Onneksi oli Eeva esteitten takana ja tarpeeksi kaukana. Eevan nukke sai kärsiä koston. Sen viuhautti Jaakko lentämään yli huoneen uunin kylkeä vasten, että kaula poikki. Mutta kaikki tämä oli Jaakosta kevyttä. Voima kuohui ja aivan kuin puski häntä tarttumaan johonkin raskaaseen, mikä liikutellessa ryskäisi ja jymähtelisi. Hänellä tuntui olevan voimaa ja halua kaataa pöytä ja vaikka koko tuo piironki tuolla. Hän viskasi muutaman tuolin kumoon—ja siihen halu raukesi. Hän syöksyi ulos ja purskahti itkemään.

Hän ei mene sisään koko iltana. Olkoot ja antakoot lahjansa. Ei heillä kuitenkaan ole niin hauska, kuin olisi ollut! Eikä äiti saa uusia saksia: Saa pitää ne vanhat saksikulunsa, joita aina tuskittelee ja joilla kesällä matonkuteita leikatessaan sai niin pahan rakon peukalohankaseen, että koko käsi turposi ja lääkärin piti leikata kättä. Mitä sanoisivat äiti ja Esteri ja Eeva, jos äidin käsi nytkin kipeytyisi? Eiköhän tulisi hätä niinkuin kesälläkin.

Mutta Jaakolle itselleen tuli samallinen hätä kuin kesällä, jolloin hän alkoi kerätä rahoja ostaakseen uudet sakset.

Hän meni sisään. Joulukuusi oli pystyssä ja tuoli oli paikoillaan. Ei ollut muita kuin Esteri huoneessa. Hän oli koonnut tavaransa eikä näyttänyt olevan tietävinäänkään Jaakosta. Vihassa päätti Jaakko hänen olevan. Sitten kyökistä Eevakin itkusilmin, toisessa kädessä päätön nukke ja toisessa pää. Jaakko meni heti Eevaa lepyttämään, koettaen selittää, miten nuken saattaa korjata. Ja hän lupasi Eevalle näyttää lahjansa, kutsuen Eevan kamariin.

Eeva unohutti surunsa ja ihastui heti laatikkoon. Sakset olivat kauniit hänestä, vaan varsinkin laatikko. Jaakko lupasi Eevalle laatikon, sitten kun on äiti saanut saksensa. Jaakko näytti ja selitti, että hän oli pannut kirjekuoren siihen, että luultaisiin laatikon ja saksien tulleen postissa Amerikasta. Eevasta se oli erinomaista ja mukavaa.

—Kuule, Jaakko! Ei sanota kenellekään! Sanotaan Esterille, että ei sinulla olekaan sakset, vaan muuta.

Eeva sai Jaakon innostumaan. Ja kun hän sanoi Esterille, niinkuin Eeva oli neuvonut, että hänellä ei olekaan sakset, vaan muuta, jolloin Eeva tekeytyi sen näköiseksi, että se muu on hyvin erinomaista, niin Jaakko aivan uskoi, että Esteri niin luulee, varsinkin kun Esteri alkoi Eevalta kysellä, kun tämä näytti niin hyvillään ja salaperäinen olevan.

Melkein entisellään oli Jaakon asia ja alkoi taas jännittää. Hän ei tahtonut malttaa odottaa iltaa ja lahjojen aikaa. Heti kun joulukuusi oli sytytetty, hän meni ulos lahja kinalossa hyvin salaa, mutta viskattuaan sen, tuli hän heti itse jäljestä uteliaana näkemään ja kuulemaan.

Esteri otti lahjapaketin lattiasta ihastuneena, kun oli niin sievä laatikko. Hän luki kirjekuoresta: »Korkeasti kunnioitettava Herra Pastori Hieronymus Rähkä—»

—Ei se ole tänne! ehti jo äiti sanoa, mutta Eeva väitti, että on se! Ja selitti, että siinä on kannessa oikea kirjoitus: äidille, mutta kirjekuori on vain sitä varten pantu, että sakset ovat tulleet postissa Amerikasta.

Esteri purskahti taas nauramaan ja Jaakko pujahti kamariin pimeimpään loukkoon. Hän häpesi niin, että itki. Vaikka kuuli äidin ihastelevan saksia, niin ei se mieltä parantanut. Hän toivoi, että Esteri sairastuisi ja kuolisi!

Sitä hän mielessään hautoi eikä häntä saatu koko iltana loukosta, ei hyvällä ei pahalla. Tälle maailmalle tietämättömänä nukuksissa hänet sieltä vihdoinkin kannettiin sänkyynsä.

MAHTISANA

Ei ollutkaan hauska sunnuntai, kuten tavallisesti. Isä ja äiti eivät olleet päivälliseltä asti ainoatakaan sanaa vaihtaneet. Lapsetkin, Maija ja Iikka, olivat olleet hiljaa. He istuivat erillään, Iikka tuolilla sohvan päässä, mihin näki ikkunasta kuun, Maija ikkunan ääressä ja katseli kadulle, missä liikkui lapsia suksilla ja kelkoilla. He eivät olleet rohjenneet ääntää edes kuiskaamalla sen vertaa, että olisivat ulospääsyä pyytäneet. Niin hiljaista oli ollut koko tämän sunnuntain iltapuhde, että kun äiti äänsi, kehottaen lapsia ulos menemään, jokainen melkein vavahti.

Sanaa lausumatta he lähtivät, Maija oikein hiljaa hiipien. Kartanollakin puhui vielä kuiskaten neuvotellessaan Iikan kanssa, mihin mäkeen lähtisivät. Ei ollut oikeastaan halua mihinkään. Mutta kun tulivat kadulle ja joka taholta kuului lasten iloista huutoa, niin virkistyi mieli. Maija istutti Iikan kelkkaan ja lähti juoksujalassa vetämään. Ikävä mieliala aivan kuin lohkeili paloina ja polkeutui jalkoihin.

Muutamalla kadulla oli suuri poikalauma kadun kulmassa. Sitä päätettiin poiketa näkemässä, mitä siellä oli tekeillä.

Oli kilpajuoksu. Topin poikien toimeenpanema. Juostiin risteyksen ympäri ja palkintona oli maksuton ilta Topin poikien kelkkamäessä. Teliinin Ville oli voittanut tähän asti, kaikki kolme kertaa, jotka oli juostu. Kolme maksutonta iltaa oli hänellä Topin mäessä. Mutta niistä hän ei välittänyt, vaan ainoastaan kunnia! Kolmannella kerralla hän oli voittanut Topin Kallen, joka kunnian vuoksi oli koettanut. Nyt ei ollut ketään, joka uskalsi lähteä kilpailuun!

Ville kehui itseään ja komeili. Hän selitti Maijallekin voittonsa, raukoitteli häviölle jääneitä kilpailijoitaan ja vielä enemmän toisia, jotka eivät olleet uskaltaneet koettaakaan. Ja itseään ylisti. Hän oli poikaa!

Mutta se oli hänelle liian pieni arvonimi, se oli niin tavallinen, kerrassaan mitätön. Hän takaisi itse uuden mahtisanan:

—Minä olen stiiknafuulia!

Stiiknafuulia? Pojat hämmästyivät. Kukaan ei tiennyt mitä kieltä se oli ja mitä se merkitsi. Mutta mahtavalta se kuului. Jos Ville olisi sanonut, että hän oli paras koko kaupungissa, niin olisi voitu väittää vastaan ja kumota Villen väite. Mutta mitä kykeni kukaan panemaan tuollaista sanaa vastaan, jota ei oltu koskaan kuultu. Ville huomasi, että jokaisella meni suu umpeen, ja entistä ylpeämpänä pyörähti hän poikajoukossa, pää pystyssä ja rinta kohona lausui toistamiseen:

—Stiiknafuulia!

Hän lausui sen sillä äänellä, kuin olisi ollut se kaikkein korkeinta, mitä voi ajatella ja mitä ei millään muulla sanalla voi lausua. Semmoiselta se toisistakin tuntui.

Vaan Maija ei kuunnellut Villen kerskumisia, tuskin huomasi ollenkaan. Hän ajatteli, että jos hänkin saisi juosta kilpaa, voittaisi ja saisi laskea Topin mäestä! Topin mäki oli korkeampi kuin muut. Ja se oli ollut Maijan ainainen halu ja toivo, että joskus saisi siitä laskea. Olivat Iikan kanssa pyytäneet jonkun kerran äidiltä rahaa—5 penniä, mikä oli maksu kahdelta illalta—vaan äiti ei ollut antanut. Ja kun Maija oli kuullut, että Topin pojat olivat antaneet Kurolan Eetun laskea aina ilmaiseksi, kun Eetu oli laskenut seisaallaan, niin oli Maijakin sitä varten harjoitellut muista mäistä laskemaan seisaallaan. Vaan ei ollut koskaan viitsinyt Topin pojilta kysyä. Ja nytkin ujostutti kysyä, saako hänkin juosta, ujostutti se, kun hän oli tyttö. Villelle luuli hän kestävänsä juoksussa, sillä viime kesänä oli hän kerran juossut hänen kanssaan. Ville kun oli tullut heitä tyttöjä vastaan maantiellä ja ilkeyksillään muutamalta kaatanut marja-astian, niin oli hän lähtenyt Villeä ajamaan. Melkein kilometrin olivat juosseet, mutta lopultakin oli hän saanut Villen kiinni. Turkanen, kun halutti koettaa! Ajatella, että voittaisi ja saisi laskea Topin mäestä!

Kuin varkain tuli Maijan suusta:

—Saanko minäkin juosta kilpaa?

—Ei tammoja! oli Ville heti vastaamassa.

Mutta Topin Kalle lupasi ja toiset pojat olivat siitä mielissään. Kaikissa paloi toivo, että Ville voitettaisiin, vaikka ei Maijaan osattukaan luottaa.

Maija tempasi päällysvaatteen yltään, silmäsi kengänrihmojaan, olivatko kiinni, ja asettui rohkeasti Villen kanssa rinnan. Topin Kalle luki: yks kaks kolme!

Pojat remahtivat nauramaan. Maijan juoksu näytti niin hullunkuriselle Villen rinnalla. Mutta kun Maija pysyi rinnalla ensimmäiseen kadunkulmaan saakka, josta kilpailijat kääntyivät toiselle kadulle, niin muuttui poikien nauru toivon iloksi. Uteliaina rupesivat odottamaan kilpailijoita sillä aikaa, kun olivat näkymättömissä. Tunnustettiin, että Maija on poikaa! Vaikka ei voittaisikaan. Ja sillä koetettiin kuin himmentää Villen arvoa, niin että ei voisi kehua olevansa stiiknafuulia.

Kilpailijat tulivat taas näkyviin. Ensin tuli Ville, joka pyörähti vikkellä nurkan ympäri, vaan samassa tuli Maijakin kuin pyssyn suusta. Hän tavoitti minkä käänteessä oli jäänyt jälkeen, niin että yhtä aikaa tulivat perille.

Alettiin huutaa, että Ville ei ole voittanut! Ja siitä oli ilo, sillä Ville ei voinutkaan olla nyt stiiknafuulia! Ville intti, että hän oli 5 senttimetriä edellä. Se kun synnytti jyrkän vastustuksen poikalaumassa, niin Ville peruutti vähän ja vakuutti olleensa justiin 4 senttimetriä Maijasta edellä. Ei millimetriäkään myöntänyt poikalauma, ja kun muutamat alkoivat arvella, että Maija oli edellä, niin suostui Ville siihen, että yhtä aikaa olivat. Hän rupesi heti syyttämään kenkiään, että kun ovat uudet, niin ovat jäykät juosta. Joku tiesi, että Ville oli saanut nuo kengät jo syksyllä.

—Syksyllä? sanoi Ville puoleksi kysyvästi, puoleksi matkivasti poikaa.

—Syksyllä! vakuutti toinen.

—Etkö muista? Nuo kengät oli ensi kertaa sinulla, kun putosit Tirilän kaivoon. Sinä itkit, kun pelkäsit, mitä kotonasi sanotaan, kun uudet saappaasi kastuivat, ja mentiin Pyhtiselle niitä kuivaamaan.

Ville ei voinut kumota asiaa, mutta selitti, että hän ei ole saappaita pitänyt sittemmin muulloin kuin joulun aattoiltana ja nyt. Sitä ei uskottu, ja kun ruvettiin miehissä tarkastamaan, niin tultiin siihen huomioon, ettei niissä ollut enää uutuuden kankeus haittana, vaan olivat niin taipuisat, että toisesta pääsivät varpaatkin näkyviin.

Seottaakseen koko jutun kengistä, kun pojat olivat saaneet pahasti ivan aihetta, rupesi Ville kovalla äänellä kehumaan, että jos vain avojaloin juostaisiin, niin hän voittaisi Maijan. Maijasta ei olisi yrittäkään, vaan olisi sama kuin juoksisi toisaalle päin!

Mutta siihen oli Maija jo avojaloin ja tuupattuaan kengät ja sukat Topin Kallen käteen hän seisoi vaatimassa Villeä koetukseen. Ville jänistämään. Syyksi teki, että oli liian pakkanen avojaloin juosta. Silloin alkoi kuulua ääniä, että Maija on stii knafuulia, koska Ville ei uskalla enää yrittää. Yht'äkkiä Ville alkoi riisua kiireellä kenkiään. Hänen oli pistänyt päähän salainen tuuma, että syrjäkadulla, kun ovat toisten näkyvistä, hän tuuppaa Maijan kumoon.

Asettuessaan Maijan viereen hän löi rintaansa ja lausui: »Stii knafuulia!» Ja hän sai poikien hyvän toivon Maijan voitosta horjumaan. Se meni luihin ja ytimiin tuo sana! He katuivat, että olivat yllyttäneet uuteen kilpailuun.

Jo näkyvissä ollessa silpasi Maija edelle. Sitä riemua, mikä syntyi poikajoukossa! Jotkut maltittomimmat jo mainitsivat stii knafuuliala Maijan kunniaksi. Ja kun kilpailijat tulivat perille, Maija melkoisesti edellä, huusi poikalauma, että kadut kaikuiivat:

—Stii knafuulia! Stii knafuulia!...

Villen mieltä karvasteli. Noin hyvä sana ja hänen omasta suustaan toisen kunniaksi!

Hän rupesi hyvin toimessa selittämään pojille, että stii knafuulia ei ole mitään kieltä, ei venäjää eikä ameriikkaa! Ja koettaen nauraa halveksivasti sanoi hän, että stii knafuulia ei merkitse mitään. Mutta hänen selityksensä ja vakuutuksensa olivat kerrassaan turhia. Stii knafuulian ei tarvinnut olla mitään kieltä, mutta se nyt merkitsi jotain ja merkitsi paljon! Eikä Ville voinut itseäänkään vakuuttaa. Tuo sana vihloi hänen korviaan ja kaiveli sydäntä, kun hän kinoksessa äänettömänä ja allapäin kenki, poikien hokiessa stii knafuuliala.

Maijaa, joka istui kelkassa, kenki Topin Kalle hellin käsin ja rakkain mielin. Kun vielä Kalle lupasi hänen ja Iikan laskea kelkkamäestä kahtena iltana, sai Maija rohkeutta kysyäkseen, saako laskea vielä kolmantenakin, jos laskee siitä kerran seisaallaan.

Kysymys herätti hämmästyttä ja ihastusta poikajoukossa. Topin mäestä ei uskaltanut seisaallaan laskea kuin Kuroolan Eetu. Muutamissa oli herännyt jo täysi luottamus Maijaan kaikessa ja he kehuivat etukäteen, että Maija laskee, mutta toiset epäilivät. Kaikki halusivat nähdä yritystä. Koko poikalauma seurasi senvuoksi Maijaa, joka Iikan kanssa oli istutettu kelkkaan, ja poikia vetämään, minkä kilvalla ja pienellä riidallakin kelkan jatkoon mahtui.

Suurella melulla hänet tuotiin Topin kartanolle. Ja sitten syntyi hiljaisuus, kun hän nousi mäelle. Arvelematta hän heittäytyi mäkeen, seisoi tanakasti, mutta alaliepeessä kaatui ja luisti pitkän matkaa selällään. Teliinin Ville nauraa hohotti niin suuresti että kartano raikui. Kaikki muut olivat hiljaa. Maija oli uskaltanut, ja se jo oli kunniakasta heistä. Sydämestään he olisivat suoneet hänen onnistuvan. Kun Maija juoksi uudestaan mäelle ja teki toisen yrityksen, niin seisovat katsojat joka jäsen jännitettyinä aivan kuin tukeakseen häntä ja jokaista pelotti, että Ville saa taas nauraa. Riemulla, kiihkeällä innostuksella huudettiin sitten:

—Stii knafuulia! Stii knafuulia!...

Vähän kuin häpeissään puikkelehti Maija joukon läpi, jossa jo oli tyttöjäkin. Hän istahti ujustellen toimettomana kelkkaan, jota Iikka piteli. Mutta iloissaan hän oli. Ja iloisemmaksi tuli, kun Topin Kalle lupasi Maijan ja Iikan laskea milloin vain haluavat.

Iikalla oli ollut yhtämittaa suu auki kadulla ja täällä. Ja nyt se venyi vielä enemmän ammollaan ja silmät pyöristyivät renkaiksi, kun tuollainen lupa annettiin. Kaikki oli ollut ja oli niin ihmeellistä. Koko ilta sitten, minkä hän sai laskea päätä huimaavasta mäestä, oli kuin satua. Hän oli ihastuksissaan yli äyräyttensä, kun hän kotia mennessä kelkassa istuessaan ajatteli kaikkea muuta ja sitä varsinkin, että saa laskea Topin mäestä taas huomenna ja ylihuomenna ja vielä sittenkin, milloin vain haluaa. Se oli

jotakin, mitä kannatti kertoa kotona! Ei rahaa tarvittu, Maija oli niin laittanut. Maija hänestä ei ollut enää oikea Maija, vaan hyvin erinomainen: stiiknafuulia. Mitä isä ja äiti sanovat, kun saavat kuulla, että Maija on se!

Maija kulki allapäin. Mieli oli kotia päin lähtiessä painunut. Kotona tuntui olevan niin hiljaista. Ja sen rinnalla kaikki iloinen pauhu ja melu, mikä vielä aivan kuin korvissa soi, tuntui pahalle. Hän tuli levottomaksi. Kotikartanolle tultua, kun näki ikkunasta valon, välähti mieleen kuin iloista toivoa, vaan mielessään hän näki isän ja äidin olevan äänettämiä ja vakavia, ja se painoi mielen heti alas. Hän toimitti kelkan korjuuseen hyvin hiljaa, nousi portaita melkein varpaillaan, hilliten likkaa, joka toimessaan kompuroi kolisten.

Kun he tulivat sisään, makaili isä sohvalla ja äiti istui kiikkutuolissa kattolampun alla joku kirja kädessä. Äiti katsoi pitkään heitä, nousi seisomaan, katsoi, heilutti päätään ja vihelsi.

—Tämä on Iikka, luullakseni, sanoi äiti viimein.—Mutta sinä? viittasi hän Maijaa.

Maija seisoi ääneti ja koetti katsella itseään ikäänkuin nähdäkseen, että mikä estää, ettei hän ole Maija.

Hän oli lumessa yltäpäältä, sukat kasassa, kengät auki rihmoista, huivi päässä takaraivolla ja tukka hapsotti kamalasti, kun se oli hiestyessä kastunut ja sitten käynyt jäänguuraan. Toisessa poskessa oli pitkä verinaarmu, ja hame oli halki.

—Kuka sinä olet?

Iikka yritti jotakin sanomaan, mutta Maija ehti vastaamaan että hän on Maija.

—Vai Maija! Sittenpä saat, minkä olet ansainnut.

Maija ei ehtinyt vielä oikein selville päästä, kun äiti jo oli uudestaan hänen edessään vitsakimppu kädessä.

—Äiti! huudahti Iikka niin, että äiti ällistyi häntä katsomaan. Isäkin, joka oli partaansa nauranut Maijan näölle, unehtui uteliaana odottamaan mitä Iikalla oli sanottavaa.

Oikein osoittaen kädellä, missä oli onnettoman näköiseksi jäänyt vanttu, lausui Iikka sillä äänellä kuin olisi tarkoittanut, että äiti, äiti, elä satuta kättäsi:

—Stiiknafuulia!

—Mitä? kysyi äiti otsa rypyssä ja kummastuksen äänellä.

Selittävämmmin, mutta samalla kuin ihmetellen, kun äiti ei jo kerralla ymmärrä, vakuutti Iikka:

—Oikea stiiknafuulia!

Äiti pyörähti selin ja hänen hartiansa hytkyivät. Koetettuaan tekeytyä vakavaksi hän kääntyi ja sanoi:

—Tosiaankin oikea stiiknafuulia! Ja sinä Iikka toinen hyvä!...

Isä, joka oli pidättänyt nauruaan, että vedet silmistä sirusi, purskahti ääneen nauramaan. Äiti meni isän luo ja piiskoillaan muka uhaten sanoi:

—Sinä myös muuan stiiknafuulia!

—Ja sinä stiiknafuuliain stiiknafuulia! sanoi isä vetäessään äidin piiskoineen päivineen viereensä istumaan.

Maija unohti itsensä ja katseli isää ja äitiä hymysuin. Hänestä oli nyt niin hyvä, että oli kuin itku ja nauru tulossa. Mutta Iikka katsoi suu auki Maijaa, tyhmistyneenä aivan kuin kaikki olisi käynyt yli ymmärryksen. Viimein hän sanoi tosissaan isälle ja äidille:

—Ei ole kuin yksi stiiknafuulia!

VALEHTELIJOITA?

Hanna ja Lyyli olivat hyvin toimessa.

Eilen oli nimittäin heidän serkkunsa Olga käynyt näyttämässä uutta päällystakkiaan ja oli selittänyt, että kun hän oli käynyt kaupungilla äitinsä asialla, niin olivat kaikki ihmiset katsoneet häntä. Varsinkin herrasväki. Hänellä kun oli kevättakki, jota ei ole kuin herrasväen ja muutamien rikkaitten lapsilla! Olga oli mielestään vähän niinkuin herrasväen lapsi ja niin se tuntui hänen serkuistaankin.

He ihastuksella ihmettelivät Olgaa. Olivat menneet portille katsomaan hänen jälkeensä. Olgalla hameen helmat hemsahelivat niin sievästi!

Voi, voi jos heilläkin olisi kevättakit! Vaan kun ei ollut kuin pitkät nutut, niin että ei hameen helmat näkyneetkään eivätkä päässeet heilumaan.

—Jos Jumala sallisi löytää kadulta seitsemänkymmentäviisi penniä, niin ostettaisiin mekin kevättakit! sanoi Lyyli.

Mutta Hanna selitti, ettei niin vähällä saa, vaan pitäisi olla paljon enemmän kuin markka.

—Jos Jumala sallisi löytää sataviisikymmenen markkaa! toivoi heti Lyyli. Ja sisään mennessä kulki hän kumarassa ja katseli tarkkaan aivan kuin neulaa etsien.

Maata pannessaan illalla hän oli rukoillut, että Jumala pudottaisi sen rahan heidän portaittensa eteen, josta hän sen löytäisi aamulla. Heti herättyään hän oli käynyt katsomassa, oli penkonut multaa ja kaivanut kuoppiakin, ja oli vihassa, kun ei löytänyt. Olihan ennenkin semmoista tapahtunut, että vaikka kuin oli rukoillut, niin ei ollut saanut, vaan ei hänellä ollut mitään haluttanutkaan niin hartaasti kuin kevättakkia. Hän melkein itki.

Mutta päivemmällä, kun äiti oli mennyt johonkin asialleen, että olivat kahden kotona, otti Hanna äidin punaisen röijyn, jota äiti piti kotosalla työssään, ja koetti sitä, eikö se sopisi kevättakiksi. Hän kulki huoneessa ja heilutteli ruumistaan, että hameen helmat hemsahelivat.

Lyyli ihastui äärettömästi, ja alkoi pahoa kun ei hänellekin ollut röijyä.

Hanna haki vintistä äidin mustan pyhäröijyn ja antoi punaisen Lyytille. Ja sitten koettivat yhdessä kävellä ja olla. Lyylikin osasi heiluttaa hyvästi hameitaan, kun Hanna vähän opetti. Heistä molemmista oli hauska, varsinkin Lyylistä.

—Näitä kaikki luulevat oikeiksi kevättakeiksi, eikö luullakin? kysyi Hanna.

Lyyli vakuutti. Ja hänestä ne olivatkin aivan oikeat. Hihatkin, jotka olivat niin pitkät, että riippuivat polvissa, kun kädet olivat suorina, ja puolitiestä retkottivat kuin tyhjät pussit, kun koukisti käsiä, olivat Lyylin mielestä vain komeat, ja niin piti aivan oikeissa kevättakeissa olla. Heillä oli paremmat ja kauniimmat kevättakit kuin Olgalla!

Siitä olivat he nyt niin toimessa. Ja he lähtivät kaupungille kävelemään.

Kaikkia ihmisiä he katsoivat, että huomaavatko. Ja kun joku heihin katsoi, niin he olivat hyvillään ja heiluttivat hameitaan vielä enemmän. Kun tuli joku rouva tai herrasneiti vastaan, niin he katsoivat hymyillen heihin. Ja kun sivu mentyä päättelivät, että kyllä ne luulivat meitä rikkaiksi. Talonpoikaisnaisten sivu menivät he sitten arvokkaina, siinä varmassa luulossa, että ovat herrasväkeä!

Muutamalla kadulla he näkivät tätinsä menevän edellään. He kiersivät toista katua vastaan. Lyyli arveli, että saapa nähdä, tunteeeko tati! Ja tatiä vastaan tullessa Hanna hymyili, vaan Lyyli oli vakava ja arvokas.

—Mistä te tulette? kysyi tati ihmettelevän näköisenä.

—Äidin asialta! vastata näpsäytti Lyyli, vakuutettuna, että se kuului asiaan, kun Olgakin oli ollut äitinsä asialla.

—Mitä ryysyjä teillä on päällänne!

—Nämä ovat uudet kevättakit! vastasi Lyyli varmasti ja vähän kiukkuisesti, kun tati oli ryysyiksi sanonut. Ja alkoi selittää:

—Me olemme juuri tänä päivänä nämä saaneet. Äiti on vaatteen ostanut Sunilan puodista ja Juustisen Josefiina on nämä tehnyt. Ja Josefiinalla on ollut niin hirveä kiire, kun on kaikille herrasväen lapsille tehty uudet kevättakit. Meille Josefiina teki ennemmin kuin sotakomisariuksen lapsille, kun Josefiina on meidän kummi.

Täti kuunteli niin ihmeissään, ettei tiennyt mitä ajatella. Olisi ihan voinut uskoa kaikki todeksi, jos olisi ollut umpisokea, ettei olisi nähnyt heillä olevan äitinsä röijyt! Ja niin vakavana ja vähintään arastelematta Lyyli valehteli vasten silmiä. Ja vielä Josefiina muka heille ennemmin kuin muille, kun oli heidän kumminsaa!

—Eihän Josefiina ole teidän kummi.

—Onhan hän Olgan kummi.

—Mutta ei teidän!

—Niin, mutta Josefiina tykkää miestä aivan kuin olisi meidänkin kummi, selitti Lyyli hämäilemättä.

—Eihän nuo ole kevättakit, äitinne röijythän teillä on!

—Eei, vakuutti Lyyli.—Näissä on vain pitkät hihat, kun se on uutta muotia. Kaikki herrasväki on katsellut näitä, ja muuan rouva kysyi, paljonko nämä ovat maksaneet. Nämä ovat maksaneet satakymmentäviisi markkaa.

Täti olisi nauranut, jos ei olisi tuntunut niin kauhealta, kun tuommainen pieni tytön nasta koetti valehdella hyvällä halulla siinäkin, missä taito puuttui. Hän ankarasti komensi tytöt menemään kotia ja aikoi itse tulla selittämään äidille heidän rumista kujeistaan.

Hanna ihmetteli Lyylille, että se oli soma tuo täti, kun ei uskonut! Mutta he eivät välittäneet tädistä eikä hänen käskystään, vaan menivät Olgan luo näyttämään kevättakkejaan.

Sinne mennessään huomasi Hanna, että Olga—joka oli suurempi heitä—olisi mukava rouva ja he hänen tyttäriään ja mentäisiin johonkin.

Olga heti suostui heidän esitykseensä. Hän haki veljensä olkihatun, johon ommeltiin koreita tilkkuja ja nauhoja, paperikukkia ja mitä oli heidän mielestään sopivia koristuksia. Hannalle ja Lyylille käärittiin huivit hatuiksi. Ja niin he menivät uudestaan kaupungille.

Kaikki ihmiset heitä katsoivat ja hymyilivät heille, josta he olivat mielissään. He päättelivät, mitä kaikkea ihmiset ajattelevat, ja luulevat: ketähän nuo ovat? kukahan se on tuo rouva? jopa on sieviä! kukahan niille on tehnyt uudenmuotoiset kevättakit?...

Niin tyytyväisinä ja niin toimessaa tulivat he takaisin! Olga ei malttanut vielä kotia mennä, vaan tuli ensin serkkujensa luo, kun halutti vielä puhella itsestään, sillä hän mielestään oli erinomaisin heistä, hänellä kun oli oikea kevättakki, niin että hän oli aivan oikea rouva?

Hannan ja Lyylin täti oli jo tullut ennen heitä heidän kotiinsa ja selittänyt siellä äidille ja isällekin, joka nyt oli päivällisellä, minkälaisena hän oli tavannut tytöt kadulla ja miten Lyyli oli valehdellut. Äidistä oli tuntunut ihan uskomattomalle. Ja tätikin vakuutti, että jos hän ei olisi omin korvin kuullut Lyylin itsensä selittävän heidän kevättakeistaan, niin ei voisi uskoa. Täti päätti, ettei muuten ole mahdollista, kuin että Hanna oli valeet istuttanut Lyyliin. Kaikessa tapauksessa oli kauheaa, ja äiti päätti rangaista ankarasti.

Kun tytöt tulivat sisään, oli äidin vaikea säilyttää ankaraa mieltään ja muotoaan. Pyrki sulamaan kaikki nauruun. Hassumpaa maailmassa ei hän ollut vielä nähnyt!

Olga alkoi heti hyvin tosissaan ja kuin jotakin erinomaista asiaa selittää, että he ovat kulkeneet koko kaupungin, ja kaikki ovat luulleet häntä rouvaksi ja Hannaa ja Lyyliä hänen tyttärिक्षeen.

—Johan vain on luultu! arveli täti.—Tuommoisille varistenpeläteille ovat kaikki nauraneet!

Mutta ei kukaan ollut nauranut. Kaikki olivat vain ystävällisesti hymyilleet. Ja Lyyli selitti:

—Muuan rouva ja herra tulivat vastaan, niin nekin kysyivät toisiltaan meistä, että kukahan se on tuo kaunis rouva, jolla on niin sievät tytöt!

Olga jo alkoi kuin vähän epäillä kumppaneitaan, ja rupesi puolustamaan itseään, että hänellä kyllä on oikea kevättakki, Juustisen Joosefiinan tekemä, joka tekee kaikille herrasväen lapsille...

—No mitkä nämä ovat? kysyi äiti Hannalta ja Lyyliltä röijyjä.

Ja aivan kuin puhtainta totta vastasi Lyyli varmasti:

—Uudet kevättakit. Nämä ovat samanlaista vaatetta kuin äidin röijyt, vaan ei nämä ole. Äiti kyllä saa

näitä lainata, aina kun tarvitsee...

Äiti oli kuin neuvoton. Mutta isä sanoi hänelle ja tädille, että lapsilla ei ollut valetta, vaan vahva usko.

MARI VARKAISSA

Mari oli yksin kotona ja kahviastia oli pöydällä! Sitä oli varottu jäämästä käsille, kun Mari oli ollut ahnas paahdetuita kahvinpajuja syömään. Se näytti hänelle oikein himoksi käyneen, ja äiti oli häntä siitä kivenkovaan ja rangaistuksen uhalla kieltänyt.

Häneltä oli kielletty kahvinjauhantakin ja se työ uskottu nuoremmalle sisarelle, Susannalle. Mutta tuon uhkakiellon julistettua ei hän saanut enää koota sirujakaan, joita jauhaissa pirskuksi myllystä. Kun yritti siihen, puhtaalla aikomuksella pannakseen sirut myllyn suppiloon, niin Susanna huusi ja pikku Jussi uskollisena kaikuna jälessä:

—Äitii! Mari jo ottaa!

Sirujen kerääminen tuli Jussin yksinomaiseksi oikeudeksi. Marin eivät suvainneet sormellakaan edes etäältäkään osoittaa. Siitäkin äkäisellä tavalla kielsivät. Marilla ei ollut siihen sanomista mitään. Toisilla oli oikeus puolellaan. Koettihan vain lannistunutta mieltään kohottaa uhkamielisellä ajatuksella, että kun hän tulee suureksi ja käy rippikoulun, niin hän sitten jauhaa eikä anna toisten sirujakaan kerätä. Ja hän syö niin paljon kuin haluaa, kourallisen aina kerralla pistää suuhunsa!

Se ei kuitenkaan riittänyt lohduttamaan kuin siksi kertaa. Lyödyllä mielellä istui hän jo toiste Susannan jauhaessa ja nieleskeli ehtimiseen, kun kahvit myllyssä ratisivat.

Jos olisi saanut yhden pavun! Tai yhden ainoan sirun! Sitten ei olisi eläissään tahtonut, ei isonakaan, ei juodakaan kahvia.

Aika kuitenkin oli haihduttanut vähitellen halun. Ja siitä oli jo kauan. Oli aivan kuin uneuksiin joutunut koko asia. Mutta kun nyt hänen yksin ollessaan kahviastia oli pöydällä, jota ei ennen koskaan ollut tapahtunut, niin hän sen huomattessaan säpsähti. Ja heti ilahtui hän aivan kuin jotakin hyvää olisi tapahtunut. Oli niinkuin olisi muistunut mieleen jotakin viimekesäistä, hyvin, hyvin hauskaa. Hän tunsu suussa miellyttävän maun ja pureskeli aivan kuin jotakin ratuuttaakseen. Tuntui niin suloiselle ja hän oli melkein kuin huumauksissa.

—Mutta jos astia onkin tyhjä!

Pettymyksen viha sälähti mielessä. Kuin sen sysäämänä syöksähti hän pöydän luo ja repäisemällä kiskasi kannen auki.

Astia oli täpösen täynnä mustanruskeita kahvinpajuja. Hän riemastui, posket karahtivat kuumiksi. Hehkuvien silmien hän katseli astiaan valikoiden mielessään parhaita.. Oli paljon oikein makeannäköisiä, ja ne aivan kuin tarjottelivat itseään. Hän rupesi jo sormellaan muuatta tapailemaan, mutta luopui yrityksestään, pisti kannen kiinni vikkellästi, pani astian pöydälle ja meni kadunpuoleisesta ikkunasta katsomaan, näkyikö äitiä tai Susannaa ja Jussia. Palatessaan pöydän luo hiipi hän varpaillaan. Ja kannen aukaisi hän hammasta hioen ja hyvin varovasti, aivan kuin kaikki olisi hyvin salaisesti ollut tehtävä. Hän ei joutanut valikoimaan ollenkaan, otti summassa, kuin olisi ollut hirveä kiire. Siinä kiireessä hän ei tahtonut saada kantta kiinni. Se aivan kuin piteli vastaan, ja tuntui, että äiti on portilla tulossa. Hätäyksissään tuuppasi hän astian pöydälle avonaisena ja pyörähti sohvalle istumaan, toinen käsi kätöksessä vyöliinan alla.

Sydän löi kiivaasti, oli kauhean kuuma ja läähötytti aivan kuin olisi juossut kovasti. Hän vahti oveen tuijottaen. Aivan kuin päättä huimasi pelko, että äiti astuu ovesta. Kun ei ovi pitkään aikaan liikkunut, tarkisti hän korvansa ja kuunteli henkeään pidättäen. Ei vähintäkään ääntä kuulunut porstuasta eikä portailta. Hän rauhoittui vähän ja käväisi panemassa kannen kiinni. Tuntui helpommalle. Mutta kauhistutti vielä, kun ajatteli, että äiti olisi sattunut tulemaan, juuri kun hän oli kahviastialla ottamassa.

Mutta jos äiti olikin kamarissa tai Sanna ja Jussi! Se oli mahdotonta, mutta häntä pelotti kuitenkin. Yht'äkkiä tuli mieleen, että siellä on joku vieras ihminen, aivan tuntematon! Hän sitä säpsähti ja kylmä karsi ruumista. Ei tahtonut uskaltaa mennä katsomaan, mutta oli kuin pakko mennä. Parilla hyppäyksellä seisoi hän kamarin kynnyksellä, ja kun hän tuli kamariin ja tarkasti pöydän ja sängyn alustan vielä kuin varmuudeksi.

Kamarissa tuntui mukavampi olla. Eihän kukaan voisi arvata hänen ottaneen, kun hän täällä oli kaukana koko kahviastiasta! Hän istahti sängynloukkoon, jossa hänellä oli nukkensa ja lelunsa. Oli muka siinä leikkimässä, jos joku tulisi. Ja nyt oli hän mielestään täyden turvan takana. Oli oikein hauska, ja hän nautti ajatuksestaan, että nyt saa maistaa. Hän nauraa hykersi mielessään ja puristi kouraansa, jossa kahvipavut olivat, raskimatta ruveta vielä syömään. Mutta samassa hän muuttui vakavaksi ja kuin jollekin toiselle selittäen supatti hän hyvin hiljaa, että ei hän vasta ota, tämän kerran vain... Tämä yksi kerta ei haittaa... Jos veisi nyt takaisin, niin voisi äiti tulla, juuri kun hän on panemassa takaisin, ja äiti luulisi, että hän on ottanut! Hän avasi varovasti kouransa. Siinä oli kolme papua. Tuon verta, se ei haittaa! Mutta hyvin epävarmasti otti hän yhden pavun ja puraisi siitä puolen. Vähän aikaa makusteltuaan sylkäisi hän murut suustansa. Maistui pahalle, että puistatti.

Itkumielin katseli hän kämmenelleen. Siinä nyt hänen mielestään oli paljon. Miksi ottikin niin paljon? Miksi ei vienyt heti takaisin kaikkia? Nyt ei voinut niitä panna astiaan, kun oli tuo puolisko, siitä äiti heti huomaisi! Mihin hän ne nyt panee?

Hän voivotteli tuskissaan ja oli aivan neuvoton. Kun tulisi äiti, niin sanoisi hänelle kaikki. Siitä tunsikin hän lohdutusta. Mutta kun kolahti ulkona joku, niin hän säikähti niin, että istui kuin jähmistyneenä. Sitten tuli tuskan palava ja hirveä hätä ajatellessa, että äiti on porstuassa tulossa. Hän sieppasi muutaman koreita papereitaan, kääräisi kahvipavut siihen, pisti myttyrän uuniin väliin ja istahti nopsasti entiselle paikalleen muka hyvin toimessa leikkimään.

Ei tullut ketään ja hän jäi nukke kädessään kuuntelemaan pörhöllä korvin. Yhtäkkiä viskasi hän nuken lattiaan, ryntäsi kauhistuneena etuhuoneeseen paiskaten lujasti oven jälkeensä kiinni.

Paperi uunin välissä oli ratissut!

Se oli kauheaa! Hän vapisi kuin haavan lehti ja kyyristyi sohvan nurkkaan vyöliina silmillä. Mielikuvitus oli aivan irrallaan. Tuntui, että kamarissa oli uunin tausta täynnä kahvia, ja että kahviastiassa ei ollut kuin vähän pohjalla. Kuvasti mieleen, että hyvin pienet olennot kantoivat kahviastiasta kamariin uunin taakse.

Hän kurkisti vyöliinan laidan alta. Näytti aivan kuin kahviastia pöydällä olisi liikkunut! Kamarin ovi oli kiinni, mutta tuntui kuin kamarissa olisi liikuttu ja tehty nukeille pahaa. Hän aivan odotti, että ovi aukeaa ja siltä joku syöksyy etuhuoneeseen. Silmiään räpäyttämättä tuijotti hän kamarin oven lukkoon odottaen milloin se rapsahtaa. Kun rukoillen toivoi hän äidin tulevaksi heti. Hän tunnustaa äidille kaikki. Ei koskaan, ei koskaan hän enää ota eikä tahdo, isonakaan, juodakaan kahvia!...

Kun kuului äidin ääni kartanolta, tuntui kuin unissa painajaisesta päästyä. Hän viskasi vyöliinan silmiltään. Kaikki mielikuvituksen luomat olivat kuin puhaltamalla menneet. Ei pelottanut ollenkaan.

—Mari täällä istuu kilttinä! sanoi hän äidille heti. Mutta hän oli näkevinään äidin katseesta, että äiti ei usko, vaikka sanoikin: vai niin. Hän punastui, kävi levottomaksi ja tapaili kätkemään käsiään vyöliinan alle aivan kuin niistä olisi jotakin näkynyt.

Äiti kysyi Susannaa ja Jussia, missä ovat, ja alkoi toimia tavallisuuden mukaan. Mari seurasi hänen liikkeitään tarkkaavalla katseella ja odotti joka silmänräpäys, milloin äiti ottaa kahviastian ja avaa sen.

Äiti kun meni kamariin, oli Mari aivan varma, että äiti kuulee paperin ratisevan. Kun äiti ei näyttänyt huomaavan täälläkään mitään, juolahti mieleen lohduttava ajatus, että hänen ei tarvitsekaan tunnustaa, kun ei kuitenkaan vasta ota...

Mutta pelko alkoi uudestaan vaivata, kun äiti palasi etuhuoneeseen. Se yltyi aina, kun äiti meni pöydän luona toimimaan. Ja kun äiti siitä poistui kahviastiaan koskematta, niin alkoi hän toivoa, että äiti menisi ja nostaisi huomaamattaan kahviastian kaappiin. Kun ei äiti sitä tehnyt, niin sanoi Mari yht'äkkiä mielistellen:

—Minä rupian äiti, ihan aivan kiltiksi?

Äiti vastasi siihen jotakin, että se on mieluista hänen kuulla.

—Pankaa äiti tuo kahviastia kaappiin, sanoi Mari hätäisesti ja viekkaalla toivolla, että äiti sen tekee huomaamatta mitään.

—Minkä vuoksi? kysyi äiti.—Haluttaako sinua kahvipapuja?

—Ei haluta!—Mari purskahti itkemään.—Kuulettehan, ettei haluta!

—Kuulen, kuulen vähemmälläkin, hyvä ystävä! nauroi äiti.

Susanna ja Jussi tulivat sisään, kun Mari vielä intti ja itki, että häntä ei haluta. Ja kun Susanna tiedusteli Marin itkun syytä, niin alkoi Mari selittää, että hän ei ole ottanut kahvinpapuja, vaikka astia on ollut pöydällä ja hän yksin kotona, ja ettei häntä haluta. Mutta kun äiti samassa otti kahviastian ja avasi, säpsähti Mari ja jäi tuijottamaan äitiä silmiin. Poskia poltteli. Teki mieli sanoa, että hän on ottanut, mutta mitä Sanna ja Jussi? Aivan kuin joku kuvaili hänelle, miten kaunista olisi ollut, jos hän ei olisi ottanut ja hän melkein tuli vakuutetuksi, että hän ei ole ottanutkaan. Miten ollakaan, niin Mari kun äiti käänsi kysyvän katseen häneen, lennätti sanoiksi:

—Minä en ole ottanut. Mutta sanottuaan hän mielessään näki paperin, jossa oli kaksi ja puoli papua, kamarin uunin välissä ja itsensä ottamassa kahviastialla, ja muita tapauksia sieltä täältä. Hän tuijotti äitiä silmiin, vuoroon punastuen vuoreen vaaleten.

—Onko tästä otettu? kysyi äiti.

—On, vastasi Mari aivan kuin olisi nähnyt jonkun ottavan.

—Kuka on ottanut? Sannako?

Marista tuntui kuin jotakin toivoa, kun muilta kysyttiin. Mutta Sanna, joka oli hyvin aikaihminen laatuaan, halveksi niin koko kysymystä, että pyörähti selin, meni toiselle puolen huonetta, josta vasta sanoi:

—Kaikkia sitä kuulee! En ikinä ole kahvia suuni nahalle pannut!

Mari oli aivan masennuksissaan. Hän tunsu huonoksi itsensä Susannan rinnalla.

—Jussiko? tutki äiti.

Mari odotti vastausta.

—Eipä nyt valita ottajia! vastasi Susanna Jussin puolesta ja Jussi terhenteli samoilla sanoilla, vaikka ei ollut oikein selvillä mistä oli kysymyskään.

Äiti katsoi Maria pitkään ja tutkivasti. Mari syöksyi yht'äkkiä porstuaan ja huusi oven raosta itkuäänellä:

—Äiti! Tulkaapa tänne!

SYNTINEN JOULUPUURO

Oli jo myöhäinen kesä-ilta. Elsa istui ikkunan ääressä katsellen ulos. Laskeneen auringon rusko kimalsi kirkontornin ristiin ja vaskipalloon ristin alla. Hän katseli sitä mietteissään. Tuolta ristin huipusta luuli näkevän hyvin, hyvin kauas merelle, ehkä sinne asti, missä isä hukkuu.

Pitkän, pitkän aikaa sinne tuijotettuaan sanoi hän sitten yht'äkkiä:

—Äiti! Kun minä saan kudotuksi paljon nauhaa ja saan siitä rahaa, niin ostetaan riisryynejä ja keitetään riisryynipuuroa. Te kerrotte sitten isästä!

Äiti naurahti ja ihmetteli, miksi juuri riisryynipuuroa ja miksi silloin isästä.

Elsa ei osannut selittää. Oli niin, että kun hänelle johtui mieleen jotenkin isävainaja, niin tuli myös riisryynipuuro, ja kun näki jossakin riisryynipuuroa, niin tuli heti mieleen isävainaja. Se oli kuin jotakin tuttua unta, josta ei oikein selvää saanut. Mutta jotakin semmoista se oli, että aivan kuin olisi ammennettu riisryynipuuroa ja isä ollut jossakin. Ja se tuntui niin hauskalta.

Hän ei ollut sitä koskaan ennen tarkemmin miettinyt, mutta nyt takertui se mieleen, niin että ajatukset kiertelivät siinä alinomaa. Ja aivan kuin pajahtamalla tuli muistiin omituisella tavalla sekavia seikkoja, jotakin säleselkäsohvasta, isän jalka ja pitkä parta, miehiä ja mitä kaikkea olikaan, ja aina oli valkea riisryynipuuro kuin kaiken keskellä.

Hän muisteli ja koetti selvittää yhtämittaa, illoin maata pannessa ja heti herättyään aamulla. Joskus sai jotakin vähäistä yhteyttä noille seikoille. Ja väliin tuli mieleen semmoisella riemastuksen puuskalla jotakin uutta ja epäselvää.

»Tilu tilu talla...» Mitähän se oli? Se oli niin tuttua ja niin hauskaa! Ja oli kuin olisi hän isän jalalla seisonut!

Sellaista johtui mieleen, kun he nyt äidin kanssa sunnuntaina istuivat ikkunan ääressä, niinkuin usein tekivät, tällä kertaa äänettöminä, katse milloin kadulla leikkivissä lapsissa, milloin taivaalla vaeltavissa pilvissä ja itsensä unohtaneina ajatuksiinsa.

Heidän huomionsa sai vihdoinkin herätetyksi muutamalle katolle kiivenneet pojat, jotka viittailivat merelle päin. He huusivat erään laivan nimeä. Katolle nousi muuan vanha mieskin, joka oli paitahihassaan seisonut talonsa portilla katselemassa sunnuntain maailmaa. Hän vakuutti, että se on se laiva, joksi pojat olivat sitä sanoneet. Ulos, kartanoille ja kadulle keräytyi miehiä, vaimoja, poikia, tyttöjä, ja syntyi virkeätä liikettä ja vilkasta puhetta. Oli tulossa, jo näkyvissä, odotettu laiva ja sen mukana kaivattuja omaisia, ystäviä, tuttuja.

Elsa näki äitinsä silmistä vierähtävän muutamia kyyneleitä. Äidin mieleen tuli niin selvästi aika, jolloin hänkin oli onnellinen odottaja. Tuo näky oli niin tuttua, aivan kuin eilisenpäiväistä hänelle. Ja hän kuin tietämättään joutui kertomaan Elsalle niistä ajoista ja isästä.

Oli kuin uusi maailma olisi auennut Elsalle. Kaikki, mikä oli ollut hämärää, selveni. Kuvat ja tapaukset, jotka katkonaisina oli muistanut, liittyivät toisiinsa selväpiirteisiksi tosiseikoiksi.

Kaikki esineet kamarissa olivat kuin tutumpia nyt. Isän valokuva seinällä ei ollut enää litteä kuva, vaan näytti kuin olisi se väliin silmiään räpäyttänyt, hymyillyt, ja väliin oli kuin olisi sanonut niin ja niinkin.

Tilu tilu talla,
taivahan alla
ei ole toista
Elsani moista!

Isä oli niin rallatellut jalallaan hypitellessään Elsaa. Hän muisti nyt aivan selvään. Ja aivan sillä tavalla raksutti seinällä kello, jonka isä oli tuonut mereltä. Ihan kuin silmissään näki, kun hän tanssi isän kanssa.

—Ja kuulkaa, äiti. Meillä oli miehiä vieraina. Ja oli suuri huone ja siinä keskellä lattiaa isä pyöritti minua. Ja kuulkaa. Oli niinkuin tuolla seinällä semmoinen säleselkäsöhvä ja siitä sohvalta minä hypin isän syliin.

Äiti selitti sitten tarkemmin, missä silloin asuivat. Isä oli syksyllä tullut mereltä ja jäänyt kotia talveksi. Ei ollut lähtenyt merelle, vaikka toiset merimiehet, toverinsa, olivat käyneet myötään houkuttelemassa. Kapteenikin oli käynyt tahtomassa vielä laivaansa. Isä oli sanonut, että pitää se kotonakin saada yksi joulupuuro syödä.

—Minä muistan, äiti! Isä kiikutteli minua jalallaan, otti sitten polvilleen istumaan ja parrallaan hieroi poskiani. Isällä oli suuri musta parta. Te seisotte hellan edessä ja ammensitte valkeaa puuroa padasta, riisryynipuuroa!

—Se oli joulun aatto-ilta, sanoi äiti.—Ainoa jouluilta, jonka me yhdessä saimme viettää. Seuraavana kesänä isä lähti merelle ja hukkuu.

Sen jälkeen heillä ei ollut riisryynipuuroa ollut. Ei ollut varaa laittaa.

—Jos ensi jouluun eletään, niin koetetaan kerran saada, sanoi äiti, kun Elsa taas puhui riisryynipuuron keittämisestä.

Mutta Elsa tahtoi jo pikemmin. Ja hän heti ensi arkipäivänä lähti kaupalle nauhaa, jota oli kutsunut saadakseen rahaa. Hänen nauhaansa olivat kaikki kiitelleet ja sillä toivoi hän saavansa paljon rahaa, niin että riisryynipuuro oli varmassa tiedossa. Hyvässä toivossa astui hän kiirein askelin keskikaupungille, missä luuli herrasväen ostavan.

Ensimmäisessä talossa, mihin yritti, oli suuri koira kartanolla. Se katseli häntä kuin outoa ainakin ja näytti niin vihamieliseltä. Elsasta tuntui, että se murisi. Hän pyöritti takaisin ja koira saattoi hänet portille saakka. Toisessa talossa ei näkynyt missään ketään eikä avainta ollut kyökin ovella. Koko talo oli kuin autio. Kolmannen talon kartanolla oli lapsia, jotka keräytyivät hänen ympärilleen, ja muuan sanoi häntä mustalaistytöksi! Se hävetti, niin että itkumielin palasi kadulle...

Jos sitten pääsikin johonkin taloon, niin ei ostettu. Ihmiset olivat ylpeitä, eivät olleet näkevinäänkään häntä eikä nauhaa.

Kun hän muutaman taloon taas yritti ja nousi kyökin rappusia, niin puutarhasta talon kartanolla huudettiin:

—Mitä tyttö hakee?

Hän näki puutarhassa paljon rouvia. Tuli oikein hyvä mieli ja hän meni puutarhaan.

—Minulla olisi nauhaa myydä, sanoi hän ujosti, niattuaan rouville.

Rouvat katselivat nauhaa ja kiittelivät sitä kauniiksi ja kysyivät sitten, kenen tyttö hän on, ja tarkkaan kaikki. He tuntuivat niin ystävällisiltä Elsasta ja hän oli varma, että rouvat ostavat.

—Mitä sillä rahalla sitten teet? kysyi muuan.

Elsa mietti vähän aikaa ja sanoi sitten:

—Ostan riisryynejä, että keitämme riisryynipuuroa.

Jotkut rouvat purskahtivat nauramaan, toiset tulivat hämmästyneen näköisiksi ja kaikki alkoivat kiivaasti puhella keskenään, jota Elsa ei ymmärtänyt, kun se oli ruotsia. Elsa luuli jotakin rumaa sanoneensa, ehkä jotenkin erehtyneensä ja karotti punaisena.

—Onko äitisi terve? kysyi viimein muuan.

—On kiitoksia.

—No, ei hän sitten tarvitse riisryynipuuroa, etkä sinäkään. Kun on vain tavallista ruokaa, niin se on hyvä. Ja siitä saa kiittää Jumalaa!

Ja sitten puhuttiin hänelle ylellisyydestä, että se on syntiä, yhtä suuri synti kuin valehteleminen ja varastaminen, joista kaikista Jumala ankarasti rankaisee! Elsa ei kaikkea oikein ymmärtänyt, mutta tuntui kauhealle.

Joku selitti sitten että Elsa tekisi kauniisti ja Jumalalle otollisen työn, jos antaisi ne nauhat heille pakanain hyväksi. Ja selitettiin hänelle niistä pakanoista, josta Elsa ymmärsi vain, että ne ovat kauheassa pimeydessä, ja että niillä on kylmä ja paha olla.

Hän ojensi nauhatukkonsa sille rouvalle, joka oli selittänyt.

—Kas niin. Sinä olet ymmärtäväinen tyttö sanoi rouva taputtaen Elsaa poskelle, ja toinen rouva antoi piparikakun leipäkorista, joka oli puutarhan pöydällä, missä oli kauniita kahvikuppeja ja kirkkaita astioita, niin että kimalteli koko pöytä. Elsa niiasi kiitokseksi ja toisen kerran hyvästiksi.

Siinä uskossa oli Elsa että hän on tehnyt hyvin kauniin ja hyvän työn, kun rouvat olivat vakuuttaneet, mutta hän oli kuitenkin alakuloinen kotiin tullessa. Hänellä tuntui olevan niin ikävä isää ja olisi sittenkin haluttanut riisryynipuuroa! Hän ei sitä voinut synniksi ymmärtää. Rupesi kaduttamaan, kun antoikin ne nauhat, oli suutuksissaan rouville. Kun äiti hänen sisään tullessaan kysyi, saiko hän myydyksi nauhansa, niin melkein itkien selitti Elsa, että hän antoi nauhat niille pakanarouville.

—Pakanarouville? kysyi äiti nauraen.

Elsa selitti minkä osasi ja äiti ymmärsikin heti. Äitikin vakuutti, että olihan se kauniisti tehty. Mutta Elsa oli pahoillaan.

—Elä ole milläskään, lohdutti äiti, luvaten, että jouluna varmaan saadaan riisryynipuuroa. Ja äiti pani jo rahoistaan, mitä juuri oli saanut kudotusta kankaasta palkkaa, puolimarkkasen paperikäärin piirongin laatikkoon joulupuurorahaksi.

Elsa ei virkkanut mitään siitä, että rouvat olivat sanoneet riisryynipuuroa synniksi. Pelotti, että äiti ei laittaisikaan sitten. Mutta sittemmin päätti hän yhä varmemmin, että se ei olekaan syntiä. Kyllä kai äiti tietää yhtä hyvin kuin rouvatkin, mikä on syntiä!

Hän kiinnitti tiukasti toivonsa joulun tuloon, jolloin varmasti on riisryynipuuroa. Ja sitä ajatellessa aina tuntui melkein kuin isäkin tulisi kotia...

Katselee ensin sieltä taivaasta ja sitten enkeli hänet tuo...

* * * * *

Joulu oli tulossa. Siitä oli kaikilla puuhaa ja lapsilla paljon puhelemista, sitä enemmän kuta lähemmäs

tuli ja sitä kiihkeämmin sitä odotettiin.

Elsan piti jo ennen aattopäivää käydä ostamassa riisryynit, aivan kuin olisi pelännyt, että joulu muuten ehtii mennä ohi. Sitten olikin turvallisempi odottaa ja tuntui omituisen hauskalle. Kaikki muutkin puuhat saivat enemmän pontta ja niihin ryhtyi suuremmalla hartaudella.

Muutaman toverinsa, Marin, kanssa oli heillä ollut jo kauan salainen tuuma, että lähtevät aattoaamuna kaupungille avuille, joita jaettiin köyhille rikkaista taloista. He toivoivat saavansa paljon niin että voivat jakaa kaikille köyhille, niinkuin muuan tyttö, josta Mari oli Elsalle kertonut.

Se tyttö oli rukoillut aaton-aattoiltana ja aatto-aamuna herätessään Jumalaa, että saisi paljon jakaakseen kaikille köyhille. Ja kun oli lähtenyt avuille, niin oli heti ensimmäisestä talosta saanut niin paljon ettei jaksanut kantaa, vaan oli pitänyt hakea kelkka, jolla veti. Ja työllä sitten siitä kelkasta oli riittänyt antaa kaikille. Ei ollut loppunut vaikka kuin paljon olisi jakanut leipää, lihaa, herneitä, kaloja ja kaikkia mitä siinä kelkassa oli, ja siinä oli ollutkin kaikkea mitä kukin oli halunnut. Lihapalaneenkaan ei ollut pienennyt, vaikka kuin paljon olisi leikannut, ja leipiä kun oli se tyttö antanut, niin heti oli ilmestynyt sijaan toisia. Herneitä kun oli vasusta kaatanut, niin heti, kun oli pannut vasun kohdalleen, oli se täynnä. Maitoa kun kannusta kaatoi, niin sekin oli parrastasana kun pystöön nosti. Tyttö oli vain aina siunannut, kun oli antanut.

Kun he nyt siitä puhelivat, niin innostui Elsa aina enemmän. Jos vain saisivat niin kuin se tyttö! Mari vakuutti, että he saavat, kun vain rukoilevat, ja Elsakin uskoi täydellisesti.

Mistähän saisivat suuren kelkan siksi aikaa lainaan?

Sitä kävivät tiedustelemassa, ja kun saivat, niin olivat iloissaan kuin olisi se jo ollut täynnä lihaa, leipää, herneitä ja kaikkea muuta hyvää.

Mitähän ihmiset sanovat, kun he tulevat kaupungilta ja vetävät kelkalla tavaraa ja sitten jakavat eikä lopu? Luulevat heitä enkeleiksi!

Varhain aatonaatto-iltana pani Elsa maata ja rukoili. Hän rukoili niin hartaasti ja tuntui aivan, että Jumala kuulee. Ja kun aaton aamu vähän sarasti ikkunan takana, siksi että kuumotti, niin tuntui kuin kaikki mitä oli odottanut, päivän ihme ja illan hauskuus, jolloin oli riisryynipuuroa, olisi nyt hyvin lähellä, aivan kuin tulossa tuolla ulkona, tuolla kadulla, josta kuului kulkusten helinää, jotka helisivät erilailla kuin ennen. Oli kuin joulu olisi laskeutunut kartanolle valkenevan päivän kanssa ja pyrkimässä sisään.

Levottomana odotti hän Maria, kun pelotti, että jos ei Mari ole muistanutkaan rukoilla, josta heti kysyi Marilta.

—Tietysti minä olen rukoillut! vakuutti Mari.

Kiireellä lähtivät he avuille, että ehtivät pian takaisin, niin ettei tarvitse muitten sitten mennäkään.

Keskikaupungilla oli liikettä niin, että hämmästytti. Hevosilla ajettiin, yhtenä kulkusten rämäkkänä oli ilma. Ja suurissa laumoissa kulkivat köyhät apuja hakemassa. Kadulta kadulle vyöryi laumat, talosta taloon vaelsivat yhtenä röykkiönä ja kuin kilvan.

Tytöt menivät muutaman talon kartanolle joukon jäljessä. Makasiinin eteen ryntäsivät kaikki. Käsiä oli ojennettuna kymmeniä, ja melu oli suuri. Tytöt eivät päässeet lähellekään.

Ja niin kävi joka talossa. He menivät vihdoin muutamaan taloon, jonka Mari tiesi rikkaaksi. Portilla tuli joku vastaan, avuillakävijä akka, ja sanoi, että sieltä on jo jaettu eikä saa enää mitään. Tytöistä se oli vain sitä parempi! Kun siellä ei ollut enää ketään, niin pääsevät he kahden pyytämään. He olivat varmat, että nyt tästä talosta he saavat.

Kun he tulivat kartanolle, karjasi renki ja kirosi heille, tarttui pitkään korentoon ja näytti lähtevän ajamaan. Tytöt eivät tienneet tälle maailmalle ennen kuin pitkän matkan juostua pysähtyivät kadulla. Mari purskahti itkemään, kun häneltä säikähtäessään oli jäänyt kelkkakin sinne kartanolle. He näkivät sitten kelkan tulevan portista tulista vauhtia keskikadulle, mistä pelokkaina kävivät sen ottamassa.

Kun he astuivat kotia päin, itkivät he molemmat katkeralla mielellä.

Olivatkohan he jotakin syntiä tehneet? arveli Elsa.

Mari intti, ettei hän ole tehnyt. Hän oli aivan varma siitä. Ja Elsa luuli, että hän se sitten varmaan on tehnyt ja hänen syynsä siis oli.

Mutta mitähän syntiä hän on tehnyt?

—Et ole varmaan uskonut rukoillessasi?

—Uskon minä.

—Olet ollut tottelematon äidillesi?

—En ole nyt ollut. Joskus ennen olen ollut, mutta olen aina pyytänyt anteeksi äidiltä ja Jumalalta.

Marikaan ei voinut käsittää, mitä syntiä Elsa oli tehnyt, mutta jotakin hän oli tehnyt, se oli varma ja sen uskoi Elsakin.

Marista erottua asteli hän hiljalleen kotia päin, mieli maan tasalla ja pelotti. Kukaties on hän tehnyt hyvin suuren synnin!

Äiti Elsan tullessa keitti jo riisryynipuuroa. Sen haju tuntui huoneessa, ja padassa puuro, äidin liikutellessa, niin mukavasti puhalteli.

Mutta? Riisryynipuurohan se onkin syntiä! Ne pakanarouvathan olivat sanoneet kesällä, juolahti äkkiä Elsan mieleen. Riisryynipuuro on yhtä suuri synti kuin valehtelevinen ja varastaminen!

Hän aivan kuin jähmistyi.

Sen vuoksi eivät he olleetkaan saaneet apuja! Ja sen vuoksi varmaankin, kun silloin kerran oli ollut riisryynipuuroa jouluksi, isäkin oli sitten hukkunut? Eikä ehkä ole isä päässyt taivaaseenkaan!...

Voi kauheaa!

IHME JA KUMMA

Kun Vappu pantiin asialle mille hyvänsä, niin unehutti hän sen. Se oli tietysti sulaa huolimattomuutta. Ja kun ei ankarat nuhteet eikä tukistelemiset auttaneet, niin sai Vapun äiti neuvoja ja kehotuksia kurittamaan ankarasti Vappua. Paha istuu toisissa lapsissa syvemmällä ja sitkeämmässä kuin toisissa, mutta se oli säälimättä kitkettävä pois. Säälimättä! Sillä joka vitsaa säästää, se lastaan vihaa.

Vappu kävi asioilla ja sai piiskoja. Sen tiesi äiti ja Vappu etukäteen. Niin tapaus juoksi kuin vanhaa latuaan.

Vappu pantiin naapurilta, toiselta puolen katua lainaamaan kerinpuita. Hän lähti, viipyi hetken aikaa, palasi ja jäi seisomaan äidin eteen, katsoen häneen suurilla sinisillä silmillään.

—Tietysti unehutit! sanoi äiti ja piiskat annettuaan kysyi:—Muistatko nyt?

—Muistan. Kurolasta kerinlaudat: Äiti lähetti pyytämään, että Kurolan täti olisi hyvä ja lainaisi kerinpuut äidille.

—Siitäpä näkee, että piiskat selvittävät muistiasi.

Mutta äidin sydäntä särki: Hyvä Jumala, jos lapsi raukka ei olekaan haluton, vaan on jotenkin puutteellinen? Kuka tietää, kuka ymmärtää, missä on vika?

Äiti koetti helpotukseksi itse toimittaa asioita niin paljon kuin suinkin. Mutta eihän hän kiireiltään aina joutanut. Ja toisekseen olihan se lapsen opettamista laiskuuteen, huolimattomuuteen.

—Vappu, mene ostamaan kymmenellä pennillä siirappia Työväenkaupasta.

Huone vilisi Vapun silmissä.

Äiti pani rahan Vapun käteen, jonka sitten puristi nyrkiksi, ripusti mukin kahvasta toisen käden koukkusormeen.

—Elä nyt vain pudota rahaa eläkä säre mukia.

Vappu kouristausi kokoon ja liikutteli jalkojaan kuin olisi lattia poltellut.

—Ei ole kiirettä! sanoi äiti.—Mutta muista asia. Jollet muista, niin tuo palatessasi itse vitsat.

Äiti avasi ikkunan ja huusi vielä kadulle:—Kymmenellä pennillä siirappia!

Vappu äänen kuultuaan pysähtyi kuin köydellä kiskasten. Enempää kun ei enää kuulunut, lähti hän taas liikkeelle hokien: kymmenellä pennillä siirappia, kymmenellä pennillä siirappia.

Kädet olivat jäykkinä, kun toisessa puristi rahaa lujasti nyrkissä ja toista piti koholla varoen mukia. Koko ruumis oli omituisesti väärässä. Ja tajuttomasti katseli hän jalkoihinsa, joita nosteli kuin peläten pieneen kivimuruunkin lankeavansa. Varotukset pudottamasta rahaa, särkemästä mukia, uhka muistamaan asia, ja kaikki kiellot ja käskyt olivat kuin tunkeutuneet jäntereihin.

Yhtäkkiä pysähtyi hän ja hyvin varoen ja yläti astui kuin olisi ollut korkeampikin ja vaarallisempi este kuin kaksi pientä jalkaa, yhtä pienet kuin omansakin. Hän ei niitä jaloiksi tajunnut eikä huomannut miksikään Nikolan Fannia, joka istui katuvierellä. Vasta kun Fanni äänsi, heräsi Vappu kuin unesta. Hän pysähtyi.

Fanni istui siinä sylissään nukke, jota rupesi näyttelemään Vapulle. Se oli nukke semmoinen ettei ennen nähty. Se äänsi ja se painoi silmänsä umpeen. Se oli ihan kuin oikea, elävä pikku ihminen!

—Saat joskus, kun tulet meille, pitää tätä sylissäsi. Vappu liikutti jalkojaan ja hoki: kymmenellä pennillä siirappia.

—Saat sinä nyt hetikin, sanoi Fanni. Ja hän tarjosi oikein kiihkeästi Vapulle nukkea syliin aivan kuin luullen, että Vappu ei muuten oikein ymmärrä ihailla sitä, jos ei saa sylissään pitää. Ja itseäänkin halutti nähdä, miltä nukkensa toisen sylissä näyttää.

Hän asetti Vapun kädet niin, että saattoi panna nuken lepäämään käsivarsille, ja sitten syrjästä katseli iloisena ja onnellisena siitä, että tuo nukke, jota Vappu piti sylissään, oli hänen omansa.

Vapusta oli melkein kuin unta. Siinä käsivarsillaan nukkuvaa nukkea katseli hän suu leveässä hymyssä, silmät kirkkaina, liikutteli jalkojaan kuin olisi seisonut tulisilla hiilillä. Pää kallellaan hän hellällä tuodittavaalla äänellä, vähän kuin laulun tapaan hoki:

—Kymmenellä pennillä siirappia, kymmenellä pennillä siirappia, kymmenellä pennillä...

Kun Fanni otti nukkensa ja kutsui häntä tulemaan asialla käytyä heille leikkimään nukeilla, lähti Vappu juoksemaan hiljalleen. Kädet ja ruumis olivat yhä enemmän jännitettyinä ja äänekkäämmin hän hoki asiaansa.

Muutamasta portista syöksyi hänen jälkeensä tyttöjä, jotka takerruttivat hänet keskelleen ja kaikki yhtä aikaa kertoivat hänelle, että he olivat lähdössä Isolan niitylle, jonne oli kolme kilometriä kaupungista. He pääsivät sinne hevosella ja ovat iltaan asti, jolloin taas pääsevät hevosella takaisin. Heillä on eväätkin. Ja siellä on hyvin hauska!

—Tule sinäkin Vappu!

Vappu pudisti päätään:

—Kymmenellä pennillä siirappi...

—Ole tuossa hiljaa siirapistasi, kyllähän me sinulle sitten muistutamme!

Ja tytöt alkoivat houkutella Vappua sinne, selittäen, että hän ehtii mukaan, kun käy hyvin joutuin ja muistaa asiansa kerralla.

—Kymmenestä pennistä, joka sinulla on kourassa, muistat että sen edestä, neuvoi muuan.—Ja siirapin muistat—

—Siirapin muistat, jatkoi toinen, kun ajattelet mikä on kaikkein makeinta. Tahni muista siirappikaramelliä!

Vappu kun oli jo kaukana menossa, huudettiin hänelle vielä:

—Kymmenellä pennillä siirappia! Juokse kiireesti!

Vappu juoksi, että paljaat pohkionsa vilisivät vain. Mutta yht'äkkiä hiljensi hän kulkunsa. Hän säikähti muistaessaan äidin sanoneen, että ei ole kiirettä! Pelotti oikein, että jos kiireesti juostessa olisi langennut, särkenyt mukin, pudottanut rahan ja unohuttanut asian. Kauheaa!

Hänestä tuntui kuin kaikki äidin varoitukset olisivat olleet vähän aikaa uneuksissa. Kädet ja ruumis vetäytyivät taas täyteen jännitykseen. Henkeä vetäessäkin hän hoki: Kymmenellä pennillä siirappia...

Ja yhä kiihkoisemmin hoki hän sitä tullessaan puistoon, jonka läpi oli mentävä. Hän oli aikonut mennä toista tietä, mutta tämä aikomus oli juuri tuossa uudestaan jännittyessä unehtunut. Huomasi vasta puistoon tullessaan. Hän painoi alas päänsä menessään muutaman tuuhean koivun sivu, jossa oli suuri tuulenpesä. Siihen oli joskus asiansa unehtunut katsellessaan sitä. Hän vain kerran vilkasi sinne, että onko se vielä siellä, jossa hänestä olisi niin mukava asua... Puiston läpi juoksevan puron siltaa meni hän ummessa silmin. Sillalta oli hänen usein pitänyt kääntyä takaisin pysähtyessään siihen vain hetkeksi aikaa katsomaan pientä kuohuvaa putousta, jossa oli niin kauniita paikkoja, ja jossa aivan kuin olisi eletty ja leikitty... Hän kuunteli vain, kuuluiko kohinaa. Ja kiireesti juoksi loppumatkan puistoa, missä sileä nurmikko, joka oli kuin viheriää samettia puiden välissä, oli niin houkuttelevan näköinen kuvailemaan mielessä kaunista metsää, jossa Peukalo-Liisa asui kukissa ja perhosten selässä matkusti kukasta kukkaan. Hän vilkasi vain vähän syrjäsilmillä sivuilleen.

Kadulle tultua näkyi jo Työväenkaupan kyltti, joka kimalteli auringon paisteessa.

—Kymmenellä pennillä siirappia...

Hän hoki matalammalla äänellä, ja vaikka ruumis oli entisessä jännityksessä vielä, niin oli hänellä kuitenkin kuin helpompi ja turvallisempi olla. Ja hän uskalsi vähän katsella sivuilleenkin ja ulommaksi eteensä, mutta teki sitä kuin varkain.

Hän huomasi yhtäkkiä edessään korean höyhenen, joka liipotteli ilmassa, juuri hänen silmäinsä tasalla. Se väikkyy siinä yhdessä kohden ja väreili niin kauniisti. Kun se sitten kulkeutui lähemmäksi seinää, niin nousi se samassa hiljalleen seinäviertä räystäään tasalle, siitä syösty keskemmäksi katua ja laskeutui, vaan alkoi sitten taas kohota.

Hän seisoi ja kiintyi katsomaan, ruumis jännityksissä ja hokien siirappiansa, mutta ajatukset jo karkutiellä, omista valloissaan.

Höyhen kohosi, se nousi yhä ylemmäksi kulkeutuen samalla pois päin yli kaupungin. Korkealla ja kaukana siellä pilkotti sitä pikkuisen, niin niin vähän, ja sitten katosi viimein.

Minnekähän se menee?

Vappu lähti kävelemään kätet lauenneina jännityksestään, ruumis suorana ja katse taivaalla siellä, minne höyhen oli lentänyt.

Kuinkahan kauas se lentää?

Lentää varmaan ulkomaille asti...

Jos hän olisi hyvin pieni, vielä pienempi kuin Fannin nukke, ja istuisi suurelle höyhenelle...! Se lentäisi johonkin hyvin kauas... Valtamerelle johonkin saareen, jossa olisi pieniä ihmisiä. Ja siellä olisi kristallilinna, joka paistaisi monivärisenä... Ja kaunis puutarha... Kaikki eläimet olisivat kesyjä... Sieltä tulisi hän sitten aina käymään täällä, höyhenellä lentäisi... Höyhen laskeutuisi kotikartanolle...

Hän säpsähti aivan kuin muistaen äkkiä jotakin, katsahti kuin jotakin etsien. Ja säikähti uudelleen niin, että vavahti.

Hänestä tuntui kuin olisi hän joutunut johonkin kuin eksyksiin ja niinkuin ei tietäisi mihin siitä mennä. Hän kuunteli, sanoiko hänen suunsa mitään. Ei sanonut. Kaikki ajatukset olivat ihan pysähdyksissä ja päätä huimasi.

Kuin henkimeneissä juoksi hän tietämättä mitään, ennen kuin oli kotipihalla. Hän meni liiteriin, kiskoi varsiluudasta kourallisen vitsoja, riensi sisälle, ja suuret siniset silmät luotuina avonaisesti äitiin hän ojensi vitsakimpun äidille ja lausui:

—Kymmenellä pennillä siirappia.

Äiti katsoi pitkistään Vappua. Sitten hänen silmänsä vettyivät.

Hänen entinen ankaruutensa tuntui julmuudelta.

Olihan Vappu nöyrä. Valmis lähtemään aina, ilman vähintäkään haluttomuuden merkkiäkään. Kesken leikkiensäkin... Ei, mitta oli täysi. Hän ei vitsaan tartu enää ei kuuna päivänä!

Äiti samassa otti vitsakimpun.

Vapun ruumista kylmä karsi ja kaikki jäsenet pinnistyivät jännityksiin. Hän valmiina odotti äidin viimeistä käskyä. Poskia poltteli ja korvat humisivat. Tuntui niin ahdistavalle, että ei saattanut ajatella mitään.

Äiti taittoi vitsat ja viskasi uuniin.

Vappu oli ihmeissään. Hän ei ehtinyt selvään ajatella, eikä tehdä mitään päättelyitä, mutta hän tunsi ja uskoi, että äiti ei enää koskaan piiskaa! Samalla kertaa pyrki esiin itku ja nauru, hän syöksyi äidin kaulaan.

—Kyllä minä äiti muistan nyt aina!

—Yhdentekevä, lapsi rakas, muistatko vai et.

Ihme ja kumma! Vappu muisti aina.

POIKATYTTÖ

Eilinen päivä ei ollut mikään siunattu päivä Liisalle. Kaikki hänen ilkeytensä, olemattomatkin, kantautuivat äidin korville.

Niistä oli käynyt valittamassa taas Korkalan emäntä, joka oli saanut aihetta siitä, että pojat roirosilla juostessaan olivat kilmuilleet heidänkin katoilla ja villipeurat särkeneet tikapuut! Ja kaikki se oli Liisan syy, sillä hän se oli aina etunenässä kaikessa ilkeydessä ja villitsemässä poikia. Liisa oli hurjempi ja ilkeämpi kuin hurjin ja ilkein poika! Siihen todistukseksi oli Korkalan emäntä kertonut, että Liisa oli tuota silmäpuoli suutariraukkaakin, Plataania, joka oli Kallisella suutaroimassa, pistänyt naskalilla silmään!

—Se on teidän omia valheita! oli Liisa sanonut ja saanut siitäkin piiskoja, kun vanhalle ihmiselle sillä tavoin sanoi.

Hän ei ollut koskaan Plataania kiusannut, vaikka pojat kiusasivat. Eivätkä pojatkaan olleet silmään pistäneet, vaan käteen. Muuan poika oli pitänyt naskalia ulohtaalla, niin että Plataani ommelta vetäessä oli iskenyt kätensä naskaliin. Ja kun poika oli pyörähtänyt Plataanin selän taa, johon ei nähnyt häntä sokealla silmällään, niin luuli Plataani ensin, että hän se oli joka pisti, kun istui siinä penkillä.

Vaikka vain, vaan Liisa sittenkin oli ilkein kaikista! Palon Kalleakin oli pallikepillä lyönyt otsaan niin, että suurella mustalla kuhlolla on. Hyvä, ettei pyörtynyt tai kerrassaan kuollut koko poika!

Ja niin oli Korkalan emännällä ollut toista toisen jälkeen, jota äiti kauhistuksissaan oli saanut kuunnella ja itkeä Liisan ilkeyttä.

—Mikä siinä onkin, että sinä et tyttöin kanssa ole, vaan reuhastat poikain parissa? Tyttöhän sinä olet etkä poika! sanoi äiti.

Liisa päättikin, että nyt hän ei mene enää koskaan poikien pariin, vaan on aina ja ikänsä tyttöjen kanssa! Huomenna jo lähtevät leikkimään metsässä ulkona kaupungista! Ei voi sitten kukaan haukkua eikä mistään tulla kantelemaan ja pauhaamaan äidille! Ja hänestä tuntui niin äärettömän hauska olla siellä rauhassa tyttöjen kanssa.

Hän lähti jo illalla valmiiksi puhumaan tytöille, että lähdettäisiin leikkimään hautajaisia.

Niitä hän aina leikki tyttöjen kanssa, kun niissä sai hommata. Ja tytöt eivät juuri muulloin leikkineetkään hautajaisia, sillä kukaan muu ei osannut niin lystiä hautajaisia hommata kuin Liisa. Ja aina kun Liisa oli tyttöjen kanssa, niin leikittiin niitä monta päivää perätysten.

Suuret hautajaiset, suuremmat kuin koskaan ennen, hommasi nyt Liisa. Jokainen tyttö pyytää kotoaan sokuripalan tai kaksi. Hän käy vielä tänä iltana hakemassa variksenmarjoja, joista puserretaan mehua viiniksi. Ja hän kävi tilaamassa jo pastorinkin, jona heillä aina oli muuan kerjäläispoika Aappo, leipäpalkalla ja väliin paljaasta asianharrastuksesta.

Jo aamulla varhain oli Liisa sitten puuhassa ja touhussa. Äitinsä oli hänelle antanut runsaalla kädellä kaikkea hyvyyttä iloissaan, että Liisa tyttöjen kanssa meni leikkimään.

Metsän laidassa katajapensaikkoisella tasangolla oli heidän leikkipaikkansa. Sinne järjestettiin kaikki niinkuin olla piti.

Lampan Eedla, jolla oli nukke, oli muka lansihteerska. Häneltä oli muka kuollut tytär Amanda, ja oli

haudattava. Se lepäsi arkussaan havumajassa suruhuoneen vieressä. Kaikki vieraat olivat jo pukunsa järjestäneet, hameet oli kurtattu niinkuin herrasväellä ja huivit kääritty hatuiksi. Aapon puki sitten Liisa papiksi: kaksi paperipalasta, jotka hän aina varusti mukaansa asiaa varten, hän kiinnitti neuloilla Aapon paidankaulukseen ja vyöliinansa sitoi riippumaan hänen selkäänsä, ja niin oli pappi valmis, avojalkainen pappi ja karvalakissa.

Hautajaiset olivat hauskimillaan, kun äkkiä syöksyi poikalauma metsän peitosta häiritsemään kaikki puuhat huutaen ja kirkuen. Muuan heistä hyppäsi suoraa päätä suruhuoneeseen, tyhjensi poskeensa muutaman viiniastian ja pisteli makeaan suuhunsa sokuri- ja nisupaloja, joille herkuille heti toisiakin tuli. Panivat kaikki puhtaaksi! Ja aivan kuin viini olisi päähän mennyt riehuivat he. Muuan keksi Amanda-vainajan ja viiletti sen ilmaan lentämään. Se sekaantui läheisen petäjän oksiin ja jäi sinne.

Tytöt olivat huutaen lähteneet hyppyyn. Vaan Liisa, joka poikien tullessa oli sattunut olemaan ulompana, lähestyi paikalle ja pojat jouduttautuivat pakoon. Pari heistä, Terilän Heikki ja Lapin Mikko, jäi seisomaan nyrkit puristuksissa uhaten:

—Tulehan, litulatu!

Mutta hekin lähtivät hiljalleen menemään, kun Liisa meni heitä kohti.

Hän katseli hävityksen jälkeä ja kuin raivostunut syöksyi sitten Heikin ja Mikon jälkeen.

Hän tapasi Mikon, tuuppasi hänet siimalleen hietikkoon ja leipoi siihen miestä, joka räähki pahasti.

—Teetkö vasta ilkeyttä? uteli Liisa ja vannotti moneen kertaan poikaa, joka vannoi, mitä vain Liisa vannotti.—No sillä puhehin pääset, vaan varo vasta tekemästä!

Itkeä nyhertäen lähti Mikko kävelemään. Mutta Heikin luo ja mielestään tarpeeksi etäälle päästyään hän kääntyi ja huusi:

—Karhumaija! Poikatyttö! Litulatu!... Ja molemmat alkoivat viskellä kivillä.

Liisa sydäntyi ja kuin vihuri hän kiiti poikien jälkeen kadoten heidän mukanaan metsään.

Muut tytöt olivat jo kerääntyneet hävityspaikalle, kun Liisa palaili. Silloin uskalsi tulla siihen Aappokin, joka poikien tullessa oli piiloutunut pensaikkoon ja siellä raastanut itseltään papilliset merkkinsä. Itkua ja valitusta kuului tyttöjoukossa.

Lampan Eedla varsinkin itki, kun hänen nukkensa oli puussa. Se lepäsi siellä vatsallaan puun lehvällä, tirkistellen puun juurella surevaa joukkoa, ja oli yhtä punaposkinen, silmät suurena ja suu hymyssä kuin aina viimeiseen lepokammioonkin saatettaissa. Mutta tyttöjen oli sääli raukkaa, että havut siihen pistävät.

Liisa, jonka nenä juoksi verta, kun pojat metsässä olivat lyöneet siihen jollakin, seisoi vähän aikaa nenä kourassa katsellen puuhun ja kapusi sitten sieltä nukkea hakemaan.

Hänen mielikseen esitti Lampan Eedla, että pidettäisiin vielä hautajaiset, talonpoikaishautajaiset, kun ei ollut enää viiniä eikä muitakaan tarpeita herrashautajaisiksi.

Mutta Aappo ei välittänyt enää. Ja kun Lampan Eedla tahtoi velvottaa Aappoa, muistuttamalla, että Aappo ei ollut kertaakaan ollut pappina sen jälkeen, kun he antoivat hänelle hyvin paljon leipää, niin riitaantui Aappo lopuksi tyttöjen kanssa,—mikä oli aina tavallista. Hän sätti tyttöjä, ja nuken, jonka viimeisen lepokammion oli monasti juhlallisesti siunannut, viskasi hän lähellä olevaan vesikuoppaan ja lähti juoksemaan.

Liisa oli heti jäljessä. Ja Aappo tiesi olevansa helisemässä. Hän päästi rämäkän huudon jo ajoissa. Sen verran siitä oli hyötyä, että Liisa ei muuta kuin tukkapäästä vähän pöyryytti ja sanoi:

—Vai tämä pastori!

Hautajaishommat olivat menneet ihan myttyyn. Ei ollut mitään tarpeita, ei pappia eikä enää haluakaan, kun suurten hommain oli niin käynyt huonosti. Oltiin kuin käsille lyötyjä. Ja Liisa oli kaikista alakuloisin.

—Saatko sinä taas piiskoja? kysyivät tytöt.

—Jos käyvät kantelemassa äidille, niin saan. Mutta eivätkö olleetkin pojat ilkeitä?

Toiset myönsivät, sillä äänellä, että Liisan syytä ei ollut ollenkaan. Vakuuttivat vielä, että Liisa olisi saanut antaa oikein selkään Mikolle, joka oli aina pahin tyttöjen kiusaaja!

Liisa oli hyvillään. Tuntui että kun hän selittää, mitä toiset tytötkin ovat sanoneet, niin äiti ei itke eikä välitä, jos tulevatkin kantelemaan...

Viitattuaan tytöille korkeata hiekkatöyrästä, joka oli lähellä, hän lähti sinne juoksemaan kuin tuuliaispää olisi kiskaissut. Hän kiipesi rintuukselle ja sitten puulausi alas pää edellä, niin että kuperkeikkaa vyöryi kuin kerä alas.

Toisetkin innostuivat heti siihen. Ja se oli oikein, oikein hauskaa! Hekin saivat hurjastella kerran. Ja aivan kuin ummessa silmin he antautuivat siihen. Jokainen puulausi pää edellä alas huimaavaa kuperkeikkaa tulemaan, jossa tuntui että jalat, kädet ja kaikki jäsenet aivan kuin pyrkivät lentämään erilleen toisistaan. Suu ja sieraimet olivat täynnä hiekkaa aina alas tultua.

He järjestyivät rinnakkain lähtemään töyräältä, yhtä aikaa puulausivat alas, huiskahtelivat sikin sokin, vyöryivät päälletysten ja kasaantuivat yhteen kokoon rintuuksen alle, jossa melulla ja naurulla selvittelivät itsensä irralleen toisistaan.

Tämä oli melkein hauskeempaa kuin hautajaiset!

* * * * *

—Jopa sinä tulet sieltä! sanoi äiti ankarasti heti kun Liisa astui sisään.—Joudu nyt kiireellä pyytämään anteeksi Lapin emännältä ja Mikolta.

—Sietää se saada piiskojakin! pauhasi Lapin emäntä.—Mokoma villimys, joka pian silmät puhkoo kaikilta!

—Piiskoja tietysti, mutta ensin anteeksi pyytää, selitti Liisan äiti.

Liisa seisoి pystyssä ja uhkaavana, katsoen silmää räpäyttämättä Mikkoa.

Äiti yhä komensi anteeksi pyytämään ja työnsi Liisa lähemmäksi Mikkoa, jolloin Lapin emäntäkin toimitti Mikon lähemmäksi, niin että seisoivat vastatusten.

—Sinä olet lyönyt Mikkoa, sanoi äiti, ja Lapin emäntä lisäsi:

—Syyttömästi lyönyt! Eihän Mikko tehnyt mitään sinulle.—Ethän Mikko tehnyt?

—En.

Liisa tyrkkäsi Mikkoa niin, että tämä hoipertui äitinsä syliin, ja uhkasi siihenkin häntä, kädet nyrkissä.

Lapin emäntä siunaili päätään heiluttaen. Liisan äiti etsi piiskat. Ja Liisa näki jo äidin muodosta sekä muutenkin tiesi, että piiskasauna nyt oli varma.

Hän oli aivan masentunut, hävetti niin, että kuumiksi posket karahtivat. Hän pyörähti ja tarttui äidin kaulaan ja kuiskaten pyysi, että äiti piiskaisi porstuassa. Mutta äiti ei siihen suostunut. Niiden edessä oli rangaistava, joille oli pahaakin tehnyt!

—Äiti, rakas äiti ... porstuassa!...

Äiti irrotti Liisan kädet kaulastaan ja taivutti hänet alas. Mutta kun äiti rupesi paljastamaan, pyörähti Liisa käsistä ja kiljaisi:

—Ei saa!

—Mutta kun saa!

—No, ei saa! karjui Liisa kahta lujemmin ja poikasi jalkaa.

Äiti tarttui häneen lujalla kädellä ja piiskasi. Mutta heti kun Liisa pääsi irti, hän pyörähti Lapin emäntään päin ja poikasi hänelle jalkaa ja kirosi!

—Voi kauhistusta! päivitteli Lapin emäntä ja Liisa sai heti uudet piiskat.

Sittenkin seisoi hän uhkaavana ja jäykkänä. Oli sama kuin olisi seinälle puhuttu!

Äiti itki. Liisan ilkeyksistä hän sai kuulla joka päivä! Hän on koettanut kurittaa, mutta ei apua.

Lapin emäntä puhui jotakin, että Liisassa on paha henki saanut niin suuren vallan, ja että ei hyvä seuraa Liisaa.

Liisa seisoi allapäin ja katseli syrjäsilmillä heitä. Mutta kun sitten rupesivat puhelemaan, miten

onnellinen on se, jolla on siivoja lapsia, mainitsivat jonkun tytön, joka oli niin siivo, että ankaraa sanaa ei tarvinnut, niin Liisakin alkoi kehua muuatta toista tyttöä.

—Niin, ota sinäkin siitä esimerkkiä. Koettaisit olla yhtä kiltti! sanottiin hänelle.

Liisa häpesi, painoi päänsä alas. Ja häntä halutti pyytää anteeksi, vaan ei viitsinyt. Kun käskettiin siihen, niin painoi päänsä ihan rintaan ja suu oli omituisessa virnussa, kun halutti ja ujustutti.

Kehotettiin ja kehoitettiin. Mutta Liisa ei päässyt liikkeelle.

—Ei ole saanut vielä kuritusta tarpeeksi! sanoi Lapin emäntä, ja äitikin alkoi heti uhkailla.

Liisa kohotti päänsä ja oli uhkaavan näköinen.

Hän sai piiskat.

Turhaan kehoitettiin senkin jäljestä anteeksi pyytämään. Äiti vei hänet Mikon eteen ja pani Liisan kädet Mikon kaulalle, mutta Liisa riuhtaisi irti ja sanoi halveksivasti:

—Nenän alustakin märkänä turjakkeella!

Äiti oli purskahtaa nauruun, mutta sai pidätetyksi, kun Lapin emäntä suuttuneen äänellä rupesi Liisalle pauhaamaan, pyyhkiessään Mikon nenää vyöliinaansa.

—En minä saa häntä taipumaan, sanoi äiti.—Olkoon iltaan asti, kun isä tulee kotia. Ja rangaistukseksi siihen asti hän pani Liisan vintin porstuaan.

—Saat siellä miettiä, miten pahanilkinen olet ollut.

Liisan oli paha olla, mielensä kuohui. Mutta sitten hän tyyntyi vähän, istahti vintin rappusille ja alkoi itkeä.

Lapin emäntä oli sanonut, että hänessä on pahahenki ja Häntä ei hyvä seuraa. Ei ole pahahenki! Hän rukoilee Jumalalta anteeksi, vaan ei Mikolta eikä Lapin emännältä.

Hän tunsu kuin vihaa äitiäkin kohtaan. Ja kuin kostoksi hän ajatteli, että hän menee metsään ja eksyy sinne ja kuolee, niin saa äiti itkeä...

Itkiessä siinä mieli sulautui. Hän nousi vintille, kulki perimmäiseen sopukkaan ja pani maata seinävierelle. Siinä hän nukkuu vaikka kuin kauan, niin kauan että nälkään kuolee... Ja ajatellessa, että isä ja äiti tulevat hakemaan ja näkevät hänet kuolleena, purkautui hän itkemään sitä surua. Hän itse suri itseään!

Hän tunsu olevansa niin yksin koko maailmassa, kaikki olivat häntä vastaan. Kaikki muut paitsi Tepon Iikka. Mutta hänkään ei huoli kenestäkään muista! Jos tulisi sairaaksi, niin hän rukoilisi Jumalaa, että kuolisi ja pääsisi taivaaseen. Siellä olisi hänen hauska olla.

Hän katseli sinistä taivasta, mikä näkyi vintin ikkunasta hänen siinä maatessaan. Tuolla sinisessä taivaassa olisi yksinään ja hyppisi noille pilville...

Hän siihen nukahti ja herättyä tuntui pahalle ja ikävälle. Ulkoa kuului iloista melua ja hän siirtyi ikkunasta katselemaan.

Muutamalla kartanolla näki pieniä tyttöjä leikkimässä, toisaalla poikia pallolla. Näytti niin hauskalle ja kirkkaalle ulkona, täällä vintissä oli niin ikävä ja paha.

Hän seurasi poikien pallonlyöntiä. Sepä näyttikin somalle täältä ylhäältä ja etäältä. Kuuli selvään mitä jokainen sanoi ja saattoi seurata jokaisen liikkeitä.

Muuan teki vääryyttä, löi väärellä vuorolla.

Liisa huusi, vaan eivät kuulleet! Seekatti kun olisin siellä!

Sinne tuli nyt Tepon Iikkakin. Ja Liisan piti nyt päästä, vaikka mikä olisi ollut. Helpostihan hän pääsikin. Oli ennenkin mennyt vintistä ikkunan kautta.

Hän työntyi takaperin ulos ikkunasta, varpain seinänvarauksiin nojasi ja kun oli niin kokonaan ulos päässyt, nousi ikkunan pielestä pidellen, kurkotti ja sai päätylaudasta kiinni käsin. Ikkunan lautahirrelle nosti jalkansa ja pinnisti niin, että pääsi katolle. Hyppäsi solan yli naapurin puuliiterinkatolle ja sieltä naapurin kartanolle ja lähti juoksemaan pallonlyöntipaikalle hyräillen:

Rimmin nalla reen evers perran pee, litvik likka vee, vuotok rassa see unter riivantee.

Oli jo ilta tulossa, kun lopettivat pallonlyönnin ja rupesivat roirosille. Liisa ei ruvennut sille, vaikka pojat kärttivät. Ikkakin tahtoi, vaan ei hän ruvennut sittenkään. Iikka ei tiennyt, mitä oli tänä päivänä tapahtunut!

Tuntui niin syntiselle koko päivä. Mitähän äiti sanoo, kun ei löydäkään häntä vintistä? Sitä ei ollut pallolla ollessa tullut ajatelleeksi.

Ja vaikka hän ei mitään syytä tiennyt, mistä olisivat nyt voineet käydä kantelemassa, tuntui kuitenkin kuin olisi käynyt paljon akkoja äidille pauhaamassa ja lapsineen valittamassa. Oli ihan kuin olisi tapahtunut tällä aikaa, kun hän oli pallolla, jotakin hyvin paljon ja hyvin pelottavaa.

Hän mietti, miten pääsisi vinttiin sitä tietä, jota oli tullutkin. Mutta se oli mahdotonta. Miksikä tulikin sieltä? Tuntui nyt, että ei ollut pallolla ollut hauska ollenkaan, vaikka Iikkakin oli. Häneltä oli ihan itku tulossa.

Ei ollut kerrassaan mitään neuvoa. Kun ajatteli huomiseksi hautajaisia tyttöjen kanssa, aivan kuin sillä äitiä lohduttaakseen, niin tuntui sekin mahdottomalta, kun Aappo oli vihassa eikä ollut miten sovittaa Aappo.

Hän riemastui, kun Viitasen isäntä pyysi viemään hevosta laitumelle. Sillä emäntä oli siitä hyvästä antanut hänelle aina nisuleipää, jonka Liisa sitten vuorostaan antoi Aapolle papin palkkaa. Ja kun hän oli hevosen vienyt ja suitset paluuttaessaan Viitaselle sai kaksi suurta nisuleivän kämpälettä, niin hänen suunsa meni leveään nauruun. Mieli oli keveä aivan kuin olisi ollut maailmasta kaikki paha poissa, jota hänen syykseen sanottiin.

Riemastuneena meni hän jo muutamien tyttöjen luona käymään ja ilmoittamaan, että huomenna pidetään hautajaiset. Mutta se oli paha, että hän ei tavannut Aappoa eikä saanut hänelle leipiään. Kotona arvaavat, että hän on taas ollut hevosta viemässä, josta äiti ei pitänyt.

Hänestä tuntui lohduttavalta, kun arveli, että isä on jo työstä tullut kotia. Ja isä istuikin jo syömässä.

Näyttivät molemmat olevan hyvällä tuulella, äitikin, josta Liisa heti päätti, että ei ole käyty kantelemassa. Jos nyt tulisivatkin, niin isä sanoisi, että antaa lasten sopia keskenään. Niin hän aina sanoi.

Mutta äitiä häveten, kun oli ollut hevosta viemässä, Liisa jäi seisomaan ovensuuhun nisuleipäkämpäleet kainalossa ja ujosti katsellen heitä.

—Jopa olet taas ollut hevosiakin ajamassa!

Äiti ei sanonut ankarasti, mutta juuri sen vuoksi Liisaa hävetti oikein! Hän olisi paiskannut leipäpalat johonkin, mutta kun olivat jumalanviljaa. Hänestä oli ennen ollut hauska ratsastaa, mutta nyt hän ei halua milloinkaan! Eikä hän ollut oikeastaan välittänyt leivistä eikä Aaposta, vaan säälinyt muka Viitasen isäntää.

—Viitasen isäntä pyysi hartaasti ja emäntäkin kiitteli sitten, kun vein, ettei isännän itsensä tarvinnut lähteä. Semmoinen vanha miehen kanttura kulkemaan semmoista matkaa... Häneltä olisi mennyt puoliyöhön!

—Mihin asti sinä veit? kysyi isä.

—Orihakaan, vastasi Liisa häpeillen sitäkin, että sinne asti.

—Tohditko sinä ajaa juosten? kysyi isä.

—Voi veikkonen! vastasi Liisa aivan kuin samalla kertaa muistaen kaikki retket, joilla oli ollut hevosta viemässä ja laskettanut mitä kavioista oli lähtenyt.—En minä nyt tällä kertaa enää olisi ajanut kovasti, vaan Kuivalan Janne tapasi minut matkalla. Hän vei Heikkilän tammaa ja rupesi sitä kehuaan.

—Hyvä se onkin Heikkilän tamma! sanoi isä.

—Ei, veikkonen, se kestä Viitasen mustalle! Ei siitä ollut yrittääkään. Kun me lähdimme koettamaan ja minä räpsäytin suitsiperillä muutamia kertoja kahta puolta, niin seekatti kun se meni vihaisesti! Vedet silmiin tulivat minulla. Sitten ei tarvinnut kuin aina vähän kiljasi, niin musta painoi korvansa luimuun ja paransi menoaan!

Liisa oli ihan innostunut ja alkoi kertoa muitakin tapauksia, jolloin Viitasen musta oli kunnostanut itseään, mutta isä ehti kysyä, että palkakseenko Liisa leivät sai.

—Niin.

—Noin paljon?

—Niin.

—Äiti, sano isä.—Käy sinä puhumassa Viitaselle, eikö hän ottaisi Liisaa rengiksi.

Liisa katsoi pitkistään isää ja syöksyi sitten äkkiä ulos. Hän juoksi vinttiin, missä heittäytyi maata ja rupesi itkemään.

Hän ei rupea rengiksi!

Mutta kun ajatteli, että oli niin monasti ajanut hevosella, ja että kaikki sanoivat häntä poikatyöksi niin tuntui kuin pitäisi hänen ruveta rengiksi. Sitä se merkitsi Lapin emännän puhe, että pahahenki on hänet valtoihinsa saanut, ja että hyvä ei seuraa! Ja hän näki itsensä lakki päässä, housut jalassa ja piippu hampaissa! Tuntui melkein siltä, että joku tulee hänet täältä vintistä ottamaan ja viemään rengiksi heti.

Kun kuului askeleita portailla, niin hän ajatteli mennä ikkunan kautta ulos, juosta Tepolle ja sanoa Iikalle, että hänet pannaan rengiksi. Mutta hän ei olisi ehtinyt päästä pakoon, ja hän sieppasi käteensä korenon, jota vaatteita kuivatessa käytettiin nuoran kannattimena. Sillä hän uhkasi lyödä tulijaa. Hän lyö pään halki! Sieltä tulikin vain isä. Mutta hän oli vihassa isällekin. Ja kun ei viitsinyt uhata isää, niin hän ajatteli, että hyppää ikkunasta alas vaikka pää murskaksi menisi!

Isä vakuutti, että hän sanoi leikkilään sitä, että Liisa rengiksi, ja houkutteli hänet sisälle.

Liisa vielä epäili, että isä tarkoitti sittenkin, että hänet pannaan rengiksi. Ja hän sanoi päättävästi, aivan kuin koko maailmaa vastaan, ettei hän tässä maailmassa rengiksi rupea eikä tahdo, vaan muuksi.

—No miksi muuksi?

—Merimiehen akaksi. Tepon Iikka rupeaa merimieheksi ja on aikonut sitten minut naida!

Isä ja äiti nauroivat.

—Ja likankin kanssa toissa päivänä tappelit! sanoi äiti.

—Kuka sitä on sanonut!

—Itse kerroit.

—Niin, no sen verran, se ei haittaa! Iikka on se poika, joka ei välitä pikku asioista.

—Liisa raukka! sanoi äiti.

—Mikä raukka Liisa on? sanoi isä muka hyvin totisen näköisenä, ja Liisa sanoi kuin jatkoksi siihen:

—On niitä raukempiakin!

Liisa oli mielestään kuin turvan takana. Mutta illalla, maata pannessa vielä pelotti, että jos panevat sittenkin rengiksi ennen kuin Iikka ehtii merimieheksi. Ja sen vuoksi hän päätti, että vasta hän ei ratsasta hevosella, ei tappele eikä ole poikien kanssa. Eikä sitä tapahtunutkaan huomenna, mutta jo ylihuomenna hän vähän tapella jutisti.

JUMALAN MARJAT

Ulla oli hyvin mahtava. Miksi ei olisi ollut, kun kaikki aina kilvan pyrkivät hänen mukaansa marjaan!

Se oli yleinen, juurtunut ja vahva usko, että Ulla tietää ja löytää aina parhaat marikot. Siinä oli aivan kuin jotakin salaperäistä, jonka vuoksi tytöt ihan palvelivat Ullaa marjaretkillä. Ja pojatkin varoivat, että eivät suututtaisi häntä.

Mutta Raution Kalle hänet suututti!

Kerran kun tulivat marjasta, niin Kalle ei uhrannutkaan jumalanmarjoja.

Niitä näet, pirautettiin johonkin määrättyyn paikkaan, ja tavallisin paikka oli muuan korkea kivi heti kaupungin tullin takana maantieltä poikeavan metsätien varressa. Sanoivatkin sitä Jumalankiveksi. Sen laella oli suurehko kuoppa, johon marjat pantiin.

Kalle oli saanut päähänsä, että Jumalalle ei tarvitse marjoja antaa. Mitä Jumala niillä tekee? Parempiahan ovat omenat, joita ulkomailla kasvaa puut täynnä!

—Ja viikunat ja rusinat! arveli joku poika, joka oli Kallen uskoon taipuva.

Tytöt katselivat Ullaa kysyvästi. He olivat vahvasti uskoneet tähän asti, että Jumala syö marjoja. Mutta onhan ulkomailla omenia niin paljon kuin haluttaa, ja Jumalahan saa ottaa mitä tahtoo! Mutta heissä herännyt epäily poistui heti, kun Ulla selitti, että marjat ovat jumalanviljaa niinkuin omenat, viikunat, rusinat ja kaikki. Ja jos ei anna marjoja, niin Jumala ottaa pois kaikki marjat.

Ulla uhkasi, että hän ei ota Kallea mukanaan marjaan. Semmoista pakanaa!

—Otapa kun tahasi. Semmoisia marikoita kuin sinä, löydän minä ummessa silmin!

Kaikki hämmästyivät. Tyttöjä melkein kauhistutti, ja ne pojat, jotka eivät olleet jumalanmarjoja panneet, juoksivat takaisin ja ripsauttivat kivelte kourallisen. Kun seuraavana päivänä olivat menossa marjaan, tiedustelivat kaikki Ullalta, että miten Kallen käy, kun ei antanut jumalanmarjoja.

Ulla selitti, että Kalle ei löydä koskaan marikkoa. Ja jos kuin hyvään marjapaikkaan tuleekin niin muuttuu se kanervikoksi!

Pojat säälivät Kallea, mutta tytöt sanoivat, että niin saa Jumala semmoista rangaistakin! Ulla vakuutti, että saisi ankaramminkin rangaista mokomaa!

—Sanoi niin hyviä marikoita kuin minä löytävänsä ummessa silmin! mitähän sanoisi, jos Jumala laittaisi niin, että pitäisi hänen olla aina ummessa silmin?

Toiset jo uskoivat, että Kallesta tulee sokea, kun hän niin sanoi Ullalle.

Kun he menivät Jumalankiven ohi, niin juolahti muutamalle pojalle mieleen käydä katsomassa, onko marjoja syöty. Sitä eivät olleet ennen koskaan tulleet merkille panneeksi.

—Ei ole syötykään!

Kaikki syöksyivät omin silmin näkemään, ja olivat ihmeissään.

Jumala ei siis välitäkään marjoista?

Kaikki katsoivat kysyvästi Ullaan, ja olivat aivan kuin iloisina Kallen puolesta. Ulla oli vähän aikaa epäroivän näköinen. Mutta sitten hän sanoi:

—Kalle varmaankin on käynyt ja pilannut marjat.

Voi kauhistus! Mikä Kallen perii?

Ulla selitti, että Kalle marjaan mennessään eksyy, joutuu synkkään korpeen, josta ei ilmo-ikinä pääse pois. Siellä saa asua metsänpeikon kanssa, joka poimituttaa Kallella marjoja. Aina kun Kalle saa astiansa täyteen, niin se tyhjenee yht'äkkiä. Aina vain pitää hänen poimia!

Tuntui kauhealle kaikista. Ja marjasta palatessaan he panivat jokainen kourallisen, muutamat kaksikin kourallista jumalanmarjoja kivenkuoppaan, jonka ensin tyhjensivät entisistä ja tarkoin havuilla puhdistivat.

Se on varma, että nyt syödään. Huomenaamulla on kuoppa tyhjä. Ja he toivoivat huomenna löytävänsä oikein hyvän marikon, kun olivat antaneet niin paljon ja hyviä marjoja.

Ulla vakuutti, että he löytävät semmoisen marikon, että eivät koskaan ole semmoista nähneet—hän löytää! Mutta iltapäivällä tulivat jotkut Ullalle kertomaan, että Kallekin oli ollut marjassa ja saanut enemmän kuin he! Ja oikein kauniita marjoja.

Ulla joutui hämilleen.

Miksi ei Kalle ollutkaan eksynyt? Miksikä ei Jumala Kallea rangaissut? Ehkä ei tarvinnutkaan Jumalalle antaa marjoja. Ehkä Kalle oli sittenkin oikeassa.

Illan suussa Ulla lähti katsomaan, onko Jumala syönyt marjojaan. Hän hiipi yksinään metsätielle ja kiipesi kiihkoisena kivelle.

Ei ollut syöty! Marjat olivat aivan niin kuin oli pantu. Niin kauniita ja niin paljon niitä! Ullakin oli nyt varma, että ei Jumala välitä marjoista. Mitä hän niistä söisi, kun on omenia ja kaikkea muuta, joka on makeempaa! Ja jos Jumala haluaa, niin saahan hän metsästä vaikka kuin paljon!

Hänkin oli pannut kaksi kourallista marjoja kuoppaan.

—Minä otan ne pois!

Ulla ammensi kaksi vankkaa kourallista helmaansa ja sieppasi lisäksi puoli kourallista. Sittenkin teki vielä mieli ottaa.

Kun ei Jumala kuitenkaan niitä syö...

Hän otti taas kourallisen. Mutta siihen jäi vielä niin paljon hyviä marjoja ja kauniita marjoja!

Mitä niitä siihen jättää? Pilautumaan!...

Ulla lappoi kaikki helmaansa. Mikä joukko niitä oli! Oikein tuntui raskaalle helmassa. Ja hänen marjastiansa kotona tuli kukkurilleen, ja vielä toinen astia puolilleen.

Mutta mitä sanoisivat toiset, jos tietäisivät, että hän on ottanut jumalanmarjat? Eipä toki kukaan tiennyt, että hän on ne ottanut.

Mutta näkevähän työt, että kuoppa on ihan tyhjä! Hän sanoo, että Kalle on ne käynyt ottamassa, Kalle on ne—varastanut!

Seuraavana aamuna marjaan mennessä Ulla kulki kiireesti kiven ohi ja koetti sanoa toisille, että katsotaan palatessa. Mutta kaikki muut halusivat nähdä, oliko jumalanmarjat ennallaan. Kilvan juoksivat kivelle Ullan rientäessä edelleen.

—Ulla, Ulla! huudettiin joukolla.

Ulla ihan vavahti.

—Jumala on syönyt marjat!

Oikein helpottavalle tuntui Ullasta. Oli turhaa pelännyt! Miten ei ollut huomannut sitä, että työt luulevatkin Jumalan syöneen!

Toiset työt olivat iloissaan ja hyväilivät Ullaa, joka oli heistä kuin Jumalan enkeli! Ja Ulla oli mahtava puolestaan.

Marjasta palatessa toiset panivat jumalanmarjoja runsaasti, runsaammin kuin ennen. Niin teki Ullakin.

Mutta iltamyöhäsellä Ulla meni kivelle ja ammensi helmaansa kaikki.

* * * * *

Joku toinen poika oli tehnyt ensiksi julkisen tenän, että hän ei rupea Jumalalle enää niin paljon marjoja panemaan.

Eipähän Kallekaan ole eksynyt ja löytää ja saa marjoja, oli poika sanonut. Ja oli luopunut Ullasta ja aikonut mennä Kallen kanssa, vaikka Ulla oli pelotellut, että nekin, jotka Kallen kanssa menevät, eksyvät.

—Metsänpeikko houkuttelee sillä tavalla, että antaa Kallen löytää hyviä marikoita, mutta sitten viimein, kun saa hänet kauas, vie eksyksiin.

Siitä pelosta huolimatta houkuttausi muitakin poikia Kallen tovereiksi, kun Kalle oli löytänyt niin mainion hyviä marikoita, että kaikki, jotka olivat olleet Kallen kanssa, olivat saaneet enemmän kuin he.

Viimein alkoivat työtkin nurista, kun piti jumalanmarjoja antaa mitallisittain. Ja joka kerta enemmän. Koko joukko kerran niskotteli jäykästi vastaan, eivät ruvenneet antamaan niin paljoa kuin Ulla vaati. Ulla itse pani nyt mitallisittain, enemmän kuin kukaan oli koskaan antanut. Ja, hänen, Ullan ei olisi tarvinnut antaa ollenkaan—»hänen kautta kun Jumala näytti marikot!» Ja Ulla kaasi marjat kivenkuoppaan itseensä tyytyväisenä ja mahtavana kuin olisi kumassut suoraan Jumalan kouraan!

Seuraavalla kerralla, kun mentiin joukolla marjaan, niin —eksyivät.

—Mitäs minä sanoin? Minä sanoin, että hyvä ei seuraa! ilkamoi Ulla.

Ja toisille tuli hirveä hätä. Tytöt itkivät ja lupasivat, että he antaisivat vaikka kaikki marjansa, jos vain vielä pääsisivät kotia. Pojat, joita Ullan joukossa oli vielä muutamia pieniä, olivat yhtä nöyriä. Ja kaikki aivan kuin rukoilivat Ullaa, jolle heidän mielestään Jumala ei voinut olla vihassa, kun hän oli viime kerralla uhrannut, vaikka ei olisi hänen tarvinnutkaan.

Ulla oli tyyni ja rauhoitti heitä. Kyllä he löytävät tielle ja pelastuvat kotia, kun hän vähän hommaa!

Hän sylkäisi kämmenelleen ja sopotti jotakin niin kiiruusti, ettei kukaan selvää saanut.

Ihmeteltiin ja jännityksellä seurattiin hänen toimiaan, luottavalla odotuksella katsottiin joka liikettä.

Sopotettuaan jonkun aikaa löi Ulla etusormellaan sylkeä kämmenellä, jolloin sylki pirskahti kahtaalle päin. Ulla lähti päättävästi liikkeelle.

Kulettiin, kulettiin joku matka, niin jo muuana tunsivat paikat. Ulla sylkäisi kämmenelleen, uudisti koko konstinsa.

—Joo, kohta ollaan tiellä!

Niin oltiinkin.

Kyllä se oli tuo Ulla erinomainen! Ja kaikki marjansa he jakoivat Jumalalle ja Ullalle, jolle antoivat päältä osan ja loput kumasivat kivenkuoppaan roskineen päivineen.

Oli sääli vähän, kun kotia ei jäänyt ollenkaan. Mutta saavathan he huomenna. Ja paljon toivoivat he saavansa. Ulla vakuutti.

Pienehkön saavillisen vei Ulla jo sinä päivänä marjakauppiaille. Ja vanhempansa ja naapurin akat ihmettelivät ja kehuivat Ullaa.

Mutta illempänä hän tapasi Kallen, joka muitten poikien kanssa tuli marjasta. Niillä jokaisella oli suuri vasullinen ja niin komeita puolukoita, ihan kypsiä ja suuria kuin karpalot!

—Me olemme löytäneet hyvän marikon! sanoi Kalle, johon toiset pojat heti liittivät selitykseksi, että Kalle sen on löytänyt.

Kalle käski Ullankin tulla huomenna heidän kanssaan, että näkee kerran oikean marikon! On semmoinen pitkä kankaan harju, jonka rinne ihan punaisenaan. Sen rinteessä on suoperäinen alanko ja siinä ovat mättäät täynnä, että kihisee, ja niin suuria! Ja Kalle selitti tarkoin marikon, missä se on.

—Tulepa varsin! yllytteli Kalle Ullaa.

Ulla sanoi välinpitämättömästi, että hän menee omaan marikkoonsa, jonka hän tietää semmoisen, että parempaa ei voi olla. Mutta hän päätti itsekseen, että he menevät sinne Kallen marikkoon hyvin varhain aamulla, että ehtivät poimia astiansa täyteen siihen, kun Kalle tulee. Ottavat hyvin suuret astiat, ettei jää Kallelle ja toisille pojille mitään!

—Minä tiedän nyt hyvän marikon! kehui hän kumppaneilleen, joita meni huomiseksi haalimaan marjaretkelle. Ja toiset tulivat intoihinsa, kun Ulla selitti, että siellä on kuin punaista verkkaa ja peukalon pään kokoisia marjoja! Pitää olla suuret astiat ja lähteä jo varhain, kun marikko on kaukana.

Toiset toivoivat, että ehkä hekin saavat myöden asti. Ja sen vuoksi pyysivät he Ullalta, ettei heidän tarvitsisi jumalanmarjoja panna nyt kovin paljon, kun he eilenkin panivat niin runsaasti. Ullalle he lupasivat kukin yhden mitallisen.

—Riittäähän jumalanmarjoiksi kaksi mitallista!

Ulla sanoi riittävän hyvinkin ja ehdotti, että antaisivat hänelle kaksi ja jumalanmarjoiksi yhden. Se hyväksyttiin. Samahan se oli!

Mutta kun aamulla menivät marjaan ja olivat toimessa ja kuin toivoaan lähempänä, että saavat suuret astiansa täyteen, niinkuin Ulla vakuutti, niin arvelivat, että raskivat he antaa enemmän jumalanmarjojakin.

Kuoppa kukkurilleen! se oli yhteinen päätös.

Olivat kulkeneet pitkältä ja jokainen oli ehtinyt kysyä monastikin, eikö marikko jo tule. Kaikille oli tien

varrella seudut outoja, Ullallekin, kun eivät vielä koskaan olleet täällä asti käyneet. Tuntui matka sen vuoksi pitkälle, varsinkin kun kiihkeästi odottivat marikkoa.

Ulla katseli ja tarkasteli muistellen, miten Kalle oli selittänyt. Tulee vasemmalla puolen tietä keto, jonka nurkkauksessa on koivikkometsää ja ladon edessä lakkapää petäjä. Sen kohdalta kun kääntyy oikeaan käteen ja kulkee suorastaan poikittain tieltä, niin tulee vähän matkan päässä se kangas.

Tuli muuan keto, jonka päässä oli metsää. Mutta siinä ei ollut petäjää ladon edessä. Ulla kulki vielä edelleen. Tie teki polven ja lähti ihan toiseen suuntaan eikä näyttänyt ollenkaan siltä, että enää tulisi ketoja. Ja tuntui siltä, että edempänä ei voinut se marikko olla, kun olivat jo niin pitkältä kulkeneet. Hän palasi takaisin kedon luo, jota vielä katseli. Siinä olikin pieni mänty muutamalla laidalla, vaikka se ei ollutkaan aivan ladon edessä, vaan vähän ulompana.

Se on se keto. Ja tuolla oikealla näyttää metsä kohoavankin kankaaksi.

Hän poikkesi tieltä metsään.

Tytöt tulivat virkeiksi, hyppivät ja iloitsivat. Kaikki alkoivat katsella, milloin alkaa punaisena paistaa. Marjanvarsia jo oli ja joku marjakin aina siellä täällä.

Mutta marikkoa ei tullut, vaikka olivat kahloneet metsää jo kuinka kauan. Ei näkynyt marjanvarsiakaan. Paljasta kanervikkoa oli vain!

Ulla kulki kiireesti etumaisena ja kiihtyi yhä kulussaan, niin että toisilla oli vaiva pysyä jälessä.

He tulivat viimein muutamalle kanervikkokankaalle ja siitä laskeutuessa kopiksi suohon, joka oli silmäkantaman aava, ja jossa ei ollut puuta ei ainoata pensastakaan.

Ulla lähti rohkeasti taas liikkeelle palatakseen tielle, jossa vielä tarkastaa, ovatko oikeasta paikasta kääntyneet. Mutta ennen kuin vielä odottikaan tietä, olivat he taas kanervikkoisella kankaalla ja siitä laskeutuivat suon laitaan samaan paikkaan kuin äsken.

Ulla säikähti. Hänellä tuli mieleen, että tämä ehkä on se oikea marikko, mutta on muuttunut kanervikkokankaaksi ja suoksi!

Toiset kyllästyivät jo ihan tykkänään ja alkoivat tahtoa, että palataan tielle, ja mennään entisille marikoille!

Ulla taipui siihen heti ja lähti uudestaan tietä tavoittamaan. Mutta pitkän aikaa kuljettuaan tulivat taas kanervikkokankaalle, siitä suon reunaan, aivan samoille jalkainsa sijoille.

Ulla seiso ja vapisi. Hän oli varma, että tämä oli se hyvä marikko, mutta muuttunut tällaiseksi, kun hän oli ottanut jumalanmarjat. Ehkä hän jää tänne ijäksi!

—Eikö kukaan osaa tielle? kysyi hän rukoilevasti toisilta.

—Olemmeko eksyneet?

—Olemme...

—No, tee se sylkikonsti! sanoi joku sillä äänellä, että hätäkö oli, kun on semmoinen konsti. Ja siihen luottivat toisetkin.

Ulla epäröi. Mikäs oli sen avulla löytää silloin, kun hän tiesi tien. Mutta kuitenkin hän vähän kuin toivoi nytkin ja koetti.

Sylki pirskahti kahtaalle, yhtä suuri osa kummallekin päin. Hän katsoi toisiin aivan kuin kysyen, minne päin oli lähdeävä. Mutta he odottivat juuri hänen päätöstään ja olivat valmiit lähtemään minnepäin tahansa, varmoina että Ulla osaa sen konstinsa avulla.

Ulla lähtikin taas, mutta lyhyen ajan kuluttua oltiin siinä, mistä oli lähdeettykin.

—Sinähän et sopottanut ennen pärskäyttämistäsi! sanoi joku, joka oli silloin viimeksi ihmeteltyt, sitä sopottamista ja pitänyt sitä juuri pääasiana, sillä muun osasi hän itsekin.

Mutta Ulla itse oli aivan ryhdytön ja ihan kuin turvaili muihin. Hän taipui tekemään konstin uudelleen, mutta kuin tajuamatta mitään ja oli aivan kykenemätön. Hänellä ei ollut sylkeäkään suussa. Toiset toimittivat sitä hänen kämmenelleen niin, että riitti kai!

Mutta hän ei osannut sopottaa! Hän kysyi, lukisiko hän isämeidän. Toiset arvelivat, että se sopotus on parempi, mutta toiset taas päättelivät, että ehkä isämeitä on kaikista paras.

Ulla aloitti isämeitä, mutta sekosi jo paljon ennen jokapäiväistä leipää. Hän käski jonkun toisen lukea sen hänen edestään.

Se tehtiin ja Ulla löi sormellaan suureen sylkilammikkoon kämmenellään. Sylki säteili joka suunnalle ja pirskui kaikkien silmille.

—En minä tiedä! sanoi Ulla tuskan äänellä, heittäytyi toimeksi ja rupesi itkemään.

Häntä pelotti ja hän oli siitä varma, että muut osaavat kotia, mutta hän jää tänne yksin. Eksyy jotenkin toisista. Toisetkin, jotka olivat väsyneet kiireellisestä kulusta, istahtivat kanervikolle ja muutamat tytöt rupesivat itkemään.

He eivät osaa mihinkään, vaan jäävät tänne ikipäiviksi!

Ulla tunsi siitä jonkunlaista lohdutusta, kun toisetkin pelkäsivät. Mieluummin hän kuoleekin tänne muitten kanssa kuin jää yksin... Ja hän aivan kuin säikähti, kun joku sanoi nyt muistavansa varman keinon, miten osaavat kotia.

Oli käännettävä vaatteet nurin!

Ullalla tuli kiire kääntämään vaatteensa, ettei jäisi muista. Ei ollut kuin siunaama hetki, kun hän oli apposten alasti. Hän kiskaisi paitansa hätäisesti nurin, niin että se repesi siinä kiireessä. Ja hänellä oli taas vaatteet yllään, kaikki nurin, siihen kun toiset olivat päässeet vasta parahiksi riisumisen alkuun. Kenkänsä ruojuetkin käänsi hän niin alas kuin menivät, jota varten päästeli ne irti nauhoista.

—Kuulitteko? kysyi pari heistä yhtä aikaa ilahtuneina ja niin kovasti, että Ulla säpsähti, luullen jonkun hänen takanaan karjaisseen.

Kaikki rupesivat kuuntelemaan. Mutta ei kuulunut muuta kuin variksen raakunaa kaukaa. Se tuntui Ullasta pahalle, tuo variksen raakunta. Pelotti, että varikset hakevat sitä, joka jumalanmarjat on ottanut!

Hetken perästä varis raakkui juuri heidän päällään. Heti tuli toisiakin siihen lentelemään ja raakkumaan.

Ne ilmoittivat, että täällä se on!...

Ulla tunkeutui toisten keskelle, heidän turviinsa. Mutta sittenkin pelotti, että jostakin päin tulee joku, joka hänet sieppaa ja kantaa kynsissään syvään korpeen, josta hän ei pääse koskaan pois, vaan saa ijankaikkisesti poimia marjoja... ja aina kun astia on täynnä, niin se yht'äkkiä tyhjenee ...

—Kuulkaa! huudahtivat kaikki yhtä aikaa.

Kuului laulua, Raution Kallen ääni!

Kaikki riemastuivat. He pukivat jo vaatteensa, mitä olivat riisuneet. Ulla vai kytrötti liikkumatta. Ja kun toiset ehdottivat, että huudettaisiin oikein kovasti yhteen ääneen, jotta Kalle kuulisi, niin rukoili Ulla, ettei huudettaisi. Pelotti häntä, että jos huudetaan, niin tulee se!

Toiset jäivät ääneti ja rupesivat taas kuuntelemaan. Kuului vain silloin tällöin himmeitä äänen katkelmia ja sitten lakkasi kuulumasta kerrassaan.

Tytöt rupesivat itkemään. Tuntui, että nyt he eivät enää pääse koskaan täältä. Koti tuntui olevan niin äärettömän kaukana, että eivät yhdessä päivässä sinne ehtisikään, jos osaisivatkin.

He syyttivät Ullaa, kun hän ei antanut huutaa!

—Ja senvuoksi me eksyimmekin, kun Ulla tahtoi itselleen kaksi mitallista marjoja, ja Jumalalle vain yhden. Vaikka parempihan Jumala on kuin Ulla! sanoi joku tyttö syyttävästi, ja siihen yhtyivät toisetkin tytöt, joilla nyt oli selvänä eksymisensä syy.

—Voi, voi Ulla sinua!

Ulla ihan luhistui kokoon aivan kuin toisten syytössanat olisivat hänet kolhineet siihen lysmyyn.

—Mutta mehän lupasimme panna kivenkolon kukkurilleen! sanoi joku sitä tarkoittaen, että heidän syytään ei ole eikä tarvitse siis heidän jäädä eksyksiin, vaan ainoastaan Ullan.

Ja Ullasta tuntui kuin vajoaisi hän maan sisään.

—Voi, älkää jättäkö minua!...

Ihan heidän läheltään kuului nyt puhetta. Siellä meni Kalle ja muita poikia, joitten äänen myöskin tunsivat!

—Kalle! Kalle! Kalle! huusivat kaikki ja hyppivät ääntä kohden kuin hurjistuneet. Muuan kymmenkunta askelta, niin he olivat tiellä.

Kalle tovereineen marjaan menossa. He katselivat kummissaan heidän luo syöksynyttä joukkoa, jossa kaikki olivat hurjan iloisia, hyppivät ja hyväilivät heitä, selittäessään, että he ovat olleet eksyksissä. Mutta Ulla heistä oli kummallisimman näköinen ja seisoi kuin tuomittu yhdessä kohden.

—Mikä tuolla Ullalla on?

Toiset selittivät, että Ullalla on vaatteet nurin, jotta osattaisiin kotia.

—Se on koko noitaämmä! nauroivat pojat.

Hän noitaämmä! Jos tosiaan muuttuukin noitaämmäksi, semmoiseksi, joka pääsiäisyönä lentää kylpyvasta pyrstönä!

Kallen kävi sääliksi Ullaa, joka rupesi itkemään. Hän katsoi poikiin nuhtelevasti ja sanoi kuin pyytäen:

—Ei saa kiusata Ullaa.

Hän meni Ullan luo ja lohdutti häntä, ettei hän ole noitaämmä.

—Tule nyt meidän kanssa marjaan. Ja tulkaa kaikki. Siellä on hyvä marikko, että saa vaikka sata saavia! Se on tässä lähellä, tuon tien polvekkeen takana.

—Mutta jos eksytään? sanoivat tytöt pelokkaasti, joilla aivan kuin mielessä kajasti, mitä Ulla oli Kallesta sanonut: että metsänpeikko houkuttelee hänet aina edemmäksi ja sitten vie.

Mutta Kalle vakuutti, ettei eksytä, sillä he ovat jo ennenkin käyneet samassa marikossa. Ja toiset selittivät käyneensä paljo edempänäkin. Joku huomautti sitäkin, että eivät ole eksyneet, vaikka eivät ole jumalanmarjoja antaneet hyppysellistäkään.

Se oli kummallista tytöistä! Ja he huomauttivat Kallelle, että Jumala syöpi marjoja vaikka Kalle oli sanonut, ettei syö. Aina oli kuoppa tyhjä vaikka olivat jos kuin paljon panneet!

Sitä oli Kallekin ihmeteltyt, kun pojat olivat kertoneet hänelle. Mutta hän oli äidiltään kysynyt ja äitinsä oli sanonut, että varmaan varikset käyvät syömässä tai joku pojan ilkimys käy aina ottamassa.

—Mutta eihän sitä tiedä, arveli joku poika, jos käypikin ne syömässä se, jolla on pitkä häntä ja toisessa jalassa kavio!

Ullasta tuntui aivan kuin hän pakahtuisi. Hän seisoi kuin onneton vaivainen ja rupesi taas itkemään. Toinen jalka jo tuntui niin omituiselle. Hän ei uskaltanut katsoakaan sitä.

Kalle uteli ja tiedusteli, mitä hän itkee. Ulla sai sanotuksi ainoastaan: jalka.

—Sinulla ei ole toisessa jalassa kenkää, sanoi Kalle.—Missä se on?

Sitä ruvettiin joukolla etsimään ja löydettiin metsästä, johon se Ulla juostessa oli kirvonnut jalasta. Kalle toimitti kengän jalkaan Ullalle, joka itse oli aivan saamaton.

—Käännetään tuo leninkikin oikein! sanoi Kalle, riisui sen Ullalta, käänsi ja puki taas päälle. Hän auttoi ja vaali Ullaa kuin pientä sisarta. Ja kaikki muutkin olivat niin ystävällisiä.

Mutta Ullan oli omituisen paha olo. Aivan kuin kyllästytti marjain poiminta, vaikka oli niin hyvä marikko, ettei hän koskaan ollut sellaista nähnyt, ja toiset myötäänsä iloissaan huusivat ja ihastelivat marjojen paljoutta.

—Poimitaan sitten, Ulla, pienemmille, sanoi Kalle.—Se on niin komeaa, kun kaikilla on astiat täynnä!

Ulla alkoi riipiä tulisella kiireellä kaksin käsin kyykötäten saman marjamättään ääressä kuin Kalle uskaltamatta erota hänestä muuta kuin minkä kiireellä juoksutti marjansa jonkun vasuun, aina kun oli saanut mitan täyteen. Hän poimi kaksi mitallista siihen kuin Kalle yhden. Kaikki huomasivat suurten astiainsa täytyvän kuin itsestään, ja riemu oli yleinen.

Kun marja-astiat kukkuroillaan suuria kauniita puolukoita puuhattiin kotia lähtöä, huomattiin Ullan iso vasu työpötyhjäksi. Nyt kaikki vuorostaan Ullalle poimimaan ja joukko taas hajalleen metsään. Mutta

Ulla heittäytyi Kallen marjamättään ääreen toimettona istumaan ja rupesi katkerasti itkemään. Kallen udellessa sai Ulla itkunsa seasta vaivalla selitetyksi, että hän oli ottanut jumalanmarjat kuopasta.

Kalle antoi Ullalle täydellisen synninpäästön, niinkuin ainoastaan lapset voivat antaa toisilleen. Ja Ullakin nyt näki, miten metsässä päivä paistoi kirkkaasti.

Iloiten ja laulellen palasi joukko kotia.

* * * * *

Kotona ihmeteltiin Ullaa.

Hän on ennen näyttänyt tietävänsä, että hän oli etevämpi muita. Oli ollut aina johtajana, määrääjänä ja käskijänä, jota toiset tottelivat nöyrästi kuin orjat. Mutta nyt hän oli muuttunut toiseksi.

Hän oli nyt aina siivo, ystävällinen, avulias, nöyrä ja palveleva toisille lapsille. Sellainen oli kotona ja kaikkialla. Oudompikin huomasi heti ensi silmäyksellä hänen palvelevaisuutensa.

Se oli omituista hänen vanhemmistaan, jotka siitä paljon puhelivat keskenään. Ja tuli siitä melkein aina puhetta vieraittenkin kanssa, jotka ihailivat Ullaa ja sanoivat monasti olleen oikein liikuttavaa nähdä Ullan käytöstä toisia lapsia kohtaan ja sitä mieltymystä, jolla toiset häneen ovat kiintyneet.

—Lapsissa tapahtuu joskus äkkiä muutos, arvelivat jotkut.

Omituista se oli heistä kaikista ja vähän niinkuin yliluonnollista.

VANHA KOTI

Aappo oli lapsista vanhin ja hänen toimenaan oli kerjuulla käynti kaupungilla. Sillä he olivat köyhiä. Niin köyhiä, että täytyi asua missä sattui. Täksi kesäksi olivat saaneet asunnon muutaman talon tallissa, joka olikin varsin mukava asunto.

Ahkerasti täytyi Aapon olla liikkeellä, anelemassa.

Monta itkua hän oli itkenyt, paljon kovaa kärsinyt. Talvella oli usein tuntunut kamalle lähtö, kun ulkona ryski pakkanen tai vonkui pyryilma, joka tahtoi kontetuttaa kadulle. Hän olikin sen vuoksi toivonut, että kesä kestäisi kauan. Kesällä oli keveämpää, kun isän ansiot olivat paremmat. Vaikka nälkä, melkein alituinen nälkä, oli kesälläkin.

Mutta nyt hän, Aappo, sai uuden kodin. Muuan rouva otti hänet pojakseen, kasvattaakseen ja kouluttaakseen hänet ihan kuin oman poikansa. Ja siitä oli Aappo ylen iloinen!

Saa syödä nisua ja lihaa niin paljon kuin jaksaa. Saa aina olla kauniissa vaatteissa ja kirjat kainalossa kulkea katuja. Ei tarvitse muuta kuin lukea ja leikkiä toisten koulupoikain kanssa.

Ja miten komea uusi koti oli, kun hän sinne tuli. Lattiat liukkaat, että tahtoi langeta, huoneita niin paljon, että niihin eksyi. Muutamassa huoneessa oli kuvastin niin suuri, että oli lattiasta kattoon asti, ja siinä näki koko kuvansa, jota oikein säikähti. Kaikkialla kiilsi ja välkkyi. Uunitkin olivat kirkkaat ja valkoiset kuin sokeri, että olisi tehnyt mieli kielellä maistaa.

Hänelle oli muuan kamari. Oma kamari! Siinä oma sänky, rautainen ja kultakoristeinen. Ja niin kaunis peitekin. Kamarissa oma kirjahylly, oma pöytä. Täällä sai lukea läksynsä ja täällä nukkua.

Mutta hän itki illalla maata pantuaan!

Jo illallista syödessä oli itku kurkussa, niin että makeat palat eivät alas painuneet, ja oli kauhea nälkä, kun nousi syömästä.

Kotona hänen lähtiessään oli jauhopuuropata ollut lattialla ja piimäsinukkakannu nurkassa.

Kun hän meni lumivalkoisten lakanoitten väliin, pehmoiselle vuoteelle, kauniin peitteen alle, niin syöksähti itku. Oli niin outoa kaikki. Lakanatkin haisivat niin oudolle —valkoiselle ja koko vuode niin vieraalle.

Hänellä oli niin ikävä.

Niillä siellä kotona, tallissa, oli niin hauska. Lapset makaavat lattialla ja äiti on heidät peiteltyt... Aamulla telmivät toistensa kanssa ja nauravat... Hänen pitää vain itkeä.

Hyvä Jumala, kuinka hän itki!

Hänellä oli niin ikävä heitä kaikkia, isää, äitiä ja siskoja.

Hän ei voi olla täällä! Kuka niille raukoille kotona talvellakin ruokaa hakee?...

Ja Aappo näki silmissään veljensä ja sisarensa, silmät kirkkaina ja iloisina äidin ympärillä, kun äiti jakoi heille korista, mitä hän, Aappo, oli kaupungilta tuonut...

Hän näki kaikki kerjäläispojat, joita aina tapasi kaupungilla. Niillä oli hauska ja hyvä olla.

Täältä hän ei koskaan pääse kerjuulle!

Mutta aamulla hän menee kotia, lähtee etteivät tiedäkään. Jos osaisi aukaista tuon ikkunan, niin hyppäisi siitä kartanolle.

... Mutta jos on portti kiinni? Pääseehän aidan yli. Olihan kartanolla päivällä pienet tikapuut. Ne nostaa aitaa vasten...

Aaposta tuntui jo hauskalle, kun ajatteli tulevansa kotikartanolle. Ja koputtaa tallin ovelle...

Tai hän ei koputakaan. Kiipeää ylisen oven kautta sisään, niin etteivät tiedäkään, ja menee hiljaa maata toisten viereen... Aamulla kun isä ja äiti heräävät, niin näkevät hänet siinä!

Hän nousi vuoteeltaan ja meni ikkunaan katsomaan. Mutta kartanolla liikkui vielä palvelijoita.

Hän menee yöllä, kun ovat kaikki nukkuneet...

Hän nukahti itsekin. Ja aamulla kun heräsi, ei hän tahtonut päästä selville, missä hän on.

Tuntui aivan kuin poliisit olisivat hänet kuljettaneet johonkin. Hän oli hampaistaan riippunut tallin räystäässä putoamassa ja poliisit olivat alla. Isä oli sanonut, että nouse Aappo tallinkatolle ja juokse karkuun, mutta hän ei päässyt, kun ei saanut käsillään mistään kiinni. Hän oli pudonnut poliisien syliin.

Vähitellen hän pääsi oikein tajuntaansa ja selvisi hänelle, missä hän oli. Tunsi olonsa paremmalle kuin tuo uni, mutta mieli oli arka aivan kuin hän olisi jotakin paha tehnyt.

Hän pelkäsi, kun täti tuli. Mutta täti oli hyvin ystävällinen ja toi uudet vaatteet hänelle.

Aaposta ei tuntunut enää niin pahalle kuin illalla. Mutta kun hän oli pukeutunut uusiin, niin hän häpesi itseään. Kengät olivat samanlaiset kuin tyttöillä, korkearuojuiset. Ja tuntuivat kengiksi liian keveiltä, kun oli aina ollut raskaat saappaat hänellä, joskus aikamiehen saappaatkin. Housut eivät oleet kuin polviin asti. Takki tuntui olevan niin lähellä ruumista. Mutta siinä oli kiiltonapit. Ja sukat olivat kauniit.

Täti vei hänet saliin kuvastimen eteen, jossa Aappo katseli kuvaansa aivan kuin vierasta poikaa. Hän ei voinut käsittää täysin, että hän oli tuollainen. Ja kun hän jäi hetkeksi aikaa yksin, niin puheli sille ja viitto. Tuntui kummalliselle kun se ei ääntänyt, vaikka aukaisi suutaan, nyökäytti päätään, liikutti käsiään ja kulki niinkuin hänkin.

Se oli herraspoika siellä kuvastimessa ja hänestä sievä. Sievät sillä kengätkin ja lyhyet housut, sievä sen takki. Mutta itsellään hän niitä häpeili.

Mutta kun hän meni kotiaan, jonne täti oli hänen luvannut mennä käymään ja näyttämään uutta pukuaan, niin hän mieltäytyi itseensä ja aivan kuin pelkäsi, että kaunis puku ei pysy semmoisena, vaan muuttuu. Tuntui kuin kiiltonapit putoaisivat, niin että piti katsella niitä myötäensä. Ja katsellessa itseään tuntui, että hän ei ole hän itse, vaan se kuva. Hän oli vähän jo olevinaan.

Se on varma, että äiti ei häntä tunne.

—Aappo! huudahti äiti iloisena, kun Aappo ilmestyi tallin ovelle. Hänellä oli ollut ikävä Aappoa.

—Jopa sinä olet sievä, aivan kuin herraspoika! sanoi sitten äiti.

Mutta lapset eivät tunteneet, suu auki töllistelivät pysäytettyään leikkinsä.

—Eipään oo Aappo! intti Ville, joka Aapon jälkeen oli vanhin joukosta, vaan melkein lyhin, kun hän oli

kyssäselkä. Aapon, hänen niinkuin muidenkin mielestä, olisi pitänyt olla aivan toisenlainen. Avojaloin, rikkinäiset housut, suuri takki, jossa hihat oli käärittynä, karvalakki päässä ja käsivarrella vasu, josta äiti olisi heille jokaiselle jakanut paloja. Se oli vain joku muu poika, tuo!

Kun äiti vakuutti, että Aappo se on, niin Ville purskahti itkuun ja huusi, ettei se ole Aappo! Toisetkin siihen yhtyivät, itkivät sitä, kun heillä kaikilla oli niin ikävä Aappoa.

Eivätkä he uskoneet sittenkään, kun isäkin tuli kotia ja sanoi Aapoksi tuota poikaa. Ja kun hän oli pois lähdössä, niin eivät siitä välittäneet, heistä oli vain parempi että menisi.

Kun äiti rupesi itkemään, niin pillahitivat hekin toinen toisensa jälkeen itkemään sitä, että äiti itki, ja samoilla vesillä sitä, ettei oikea Aappo tullut.

Aapoltakin pääsi itku. Hän meni tallin oven taakse seisomaan, missä itki ääneensä.

Hän olisi tahtonut ne entiset vaatteensa, jotka uudessa kodissa oli viskattu menemään. Oli niitä nyt niin sääli. Ne olivat sittenkin paremmat. Hän ei tahdo olla sellainen kuva, vaan oikea Aappo. Hän jää tänne, käy heti kerjäämässä itselleen toiset, oikeat vaatteet ja vie nämät pois!

Isä karjaisi ja käski kaikkien olla hiljaa, sekä komensi Aapon lähtemään taloonsa.

Hän lähti itkien, niinkuin usein ennen oli lähtenyt kerjuulle isän komentaessa. Hän itki paljon katkerammin. Kyyneleet lähtivät syvemmältä ja kuumempina vierivät poskia pitkin. Eikä itku tahtonut salpautuakaan.

Hän pysähtyi portin pieleen kivijalkaa vasten. Hän ei olisi tahtonut mennä edemmäksi. Tuntui, että siellä kartanon perällä tallissa oli kaikkein hauskin koko maailmassa. Muualla ei päiväkään paista niin kirkkaasti...

Isä työhön mennessään komensi hänet äkäisesti menemään uuteen kotiin, jota käskyä Aappo ei uskaltanut olla noudattamatta. Ja nyt hän tiesi, että hänen pitää mennä ja olla siellä eikä saa tulla kotiaan.

Ajaisivat hänet pois kotoa, jos hän sinne karkaisi. Ja se tuntui lohduttomalle...

Hänet tapasi muuan tyttö, entisiä leikkivereitaan, joka huusi:

—Voi, Aappo!

Ja tyttö ihmetteli ja ihasteli ihastelemasta päästyäänkin Aappoa ja lähti kuljettamaan häntä ja näyttelemään muillekin.

Aapon mieliala kirkastui siitä ja hän oli hyvin olevinaan ja niinkuin jo mahtava entisten toveriensa joukossa, jotka ihmeissään katselivat häntä käsistään ja sormella koetellen. Hän tunsi taas olevansa se kuvastimen kuva.

Hän näytti kaiken vähänkin oppinsa, jota oli jo saanut niin että hän myötäänsä otti nenäliinan taskustaan ja niisti nenäänsä, vaikka se kävikin hyvin hankalasti. Ja heidän joukostaan lähtiessään hän nosti lakkia ja oli muka kumartavinaan. Hyvin pystörintaisena lähti hän sitten ja katseli myötäänsä taakseen, niistä nenäänsä.

Mutta mitä lähemmäksi hän tuli uutta kotia, sitä enemmän löi halu vastaan. Ja vanha koti kuvautui taas silmiin sitä selvempänä ja miellyttävämpänä.

Siellä näki hän muutamassa pilttuussa Kristiinan kauppapuodin. Teutorilla ja Assarilla oli luudantynkiä ja kiviä hevosina ja lehminä. Alarikki, jolla oli isän ikäloppusaappaat jalassa, takki päällä ja punavuorinen lakki nurin kääneettynä päässä, oli sotaherra ja ajoi tallilapiolla. Ville seisoj paljain säärin, ja oli ripustanut housunsa jonkun seipään nenään laivan purjeiksi, ja purjehti Amerikkaan...

Sitte pieni Rafael ja vielä pienempi Benjami, pienet raukat!... Kaikilla niillä oli niin äärettömän hauskaa siellä tallissa, johon oven täydeltä aurinko paistoi.

Hänellä ei ollut mitään, ei kerrassaan mitään!

Siellä tallissa, kotona, olisi hänelläkin niin hauska ollut. Hän olisi hyvä heille kaikille. Vuolisi Alarikille hevosia. Vilelle laivoja, Teutorille ja Assarille rakentaisi lehmiä, Rafaelia ja Benjamia kantelisi ulkona ja leikkisi heidän kanssaan... Ja hän kerjäisi niin ahkerasti, että olisi ruokaa aina... Ei välittäisi talvella pakkasistakaan...

Äiti raukkakin, joka itki!

Aapolla oli pulpahtaa heti itku, siinä kadulla. Vaivoin sai pidätetyksi.

Mutta kun hän tuli uuteen kotiinsa ja täti torui kun hän oli ollut niin kauan ja silmänsä liannut, sai hän laukaistuksi kireälle pingoittuneen mielensä. Hän itki oikein reutomalla, että tätikin pelästyi ja heltyi.

Mitä enemmän täti lohdutteli Aappoa ja pyyteli herkeämään itkemästä, sitä rajummin Aappo itki.

Hän tyyntyi vasta pitkän ajan kuluttua. Mutta maata pantua oli taas kuin jotakin kurkussa ja mieli raskas...

Äitiä hänellä oli ikävä, niin niin ikävä!

Hän kuuli korvissaan aivan äidin äänen:

»Koeta lapseni, olla siivo, että sinusta kunnan mies tulisi. Muista aina vanhempiasi ja siskojesi, jos ovatkin köyhiä ja halpoja. Ja kiitä Jumalaa, joka on sinulle tämän hyvän antanut.»

Mutta tämä ei ollut Aaposta hyvä. Täällä hän ihan varmaan kuolee!

Minkä vuoksi hänen pitää täällä olla? Miksi ei saa olla kotona? Hän ei tahdo olla kenenkään muun poika kuin äidin!...

Hän käypi joka päivä kotona. Ja täällä on hän vain niin kauan, että käy koulun. Sitten hän menee kotiin, on siellä ikänsä äidin luona ja kulkee sitten heille hyvin ahkerasti kerjäämässä.

Sillä hän lohdutti itseään, Aappo raukka! Ei aavistanut, että siihen, kun koulun käy, unehtuu jo—vanha koti.

SAIRASVUOTEELLA

Nanna tuli sairaaksi.

Hänellä oli väliin hyvin hauska. Tuntui kaikki niin somalle. Usein sai nauraa oikein, kun varpaat ja sormet puhelivat keskenään, juoksivat ja leikkivät.

Toisinaan oli taas paha. Silloin useinkin oli paha, kun Kaisu liikkui. Se, että Kaisu liikkui, oli semmoista että pieni pyöreä musta rupesi kiertämään hyvin sukkelasti ja pani uuu uuu uuu. Ja se musta kiersi yhä kiireemmin ja suureni suurenemistaan, tuli aivan huoneen kokoiseksi, niin ettei mitään nähnyt eikä kuullut muuta kuin uuuuuuuuuuuuu...

Mutta kaikkein pahimmalle tuntui, kun tuli Tuppelan kummitäti.

Hän kysyi aina, tahtooko Nanna kuolla? Hän ei tahtonut kuolla, mutta piti sanoa, että tahtoo, sillä jos olisi sanonut, ettei tahdo, niin olisi se ollut synti, eikä olisi päässyt taivaaseen, jos olisi kuollut. Mutta kun sanoi, että tahtoo, niin piti kai kuolla...

Ja Tuppelan täti kävi usein katsomassa Nannaa. Nanna oli niin kaunis. Silmät loistivat omituisella väikkeellä ja koko lapsi aivan kuin säteili.

Mahdotonta oli tädin mielestä ihmislapsen olla niin kaunis. Ja hän melkein uskoi, että Nanna, hänen ristityttärensä, muuttuu tuossa enkeliksi ja semmoisena eroaa heistä liitelemään kirkkauden asunoihin. Kuolema ei ollut hänelle muuta kuin katoaminen tuonne siniseen kirkkauteen.

Ja hänestä oli niin riemuisaa kuulla Nannan haluavan kuolla, hän itki aina sitä iloa. Maltittomana oli hän sitä odottanut ja oli jo nähnyt monasti sielun tekevän riemulla ja autuaallisella hymyllä eroa pienestä ruumiista.

Mutta Nanna yhä viipyi täällä ja viipyessään muuttui, niin että oli kuin maan alta kaivettu. Niin kuihtunut oli, ettei hänessä ollut kuin luut ja nahka. Posket olivat painuneet kuopalle ja olivat sinikuultavat, otsa kellertävä, huulet mustat kuin karrelle palaneet, kädet pitkinä sormina ja jänteinä, ja olivat kuoleutuneen väriset.

Kun hän nukkui, olisi luullut hänet kuolleeksi, jollei pieni rinta olisi hiljaa kohoillut merkiksi, että hengen kipinä oli vielä kytemässä.

Siihen luultiin hänen nyt rauhallisesti sammuvan...

Niin luuli, tai oikeastaan oli varma siitä, äitikin. Hän odotti sitä kuin joka hetki nytkin, kun yksinään istui sairaan luona.

Vähän väliä kävi hän silmäämässä ja istahti sitten syrjään, pään pohjukkaan, ettei alituisella katselemisella häiritseisi kuolevaa sairasta.

Keväisen päivän kirkas ja lämmin paiste kuulti lasketun uutimen läpi ja pilkisti sisään pienimmästäkin raosta. Kevään henki oli talvisen unen horroksista herättänyt muutaman kärpäsen, joka lenteli huoneessa sinne tänne. Se oli vielä hidaskäppä eivätkä siivettä lentäessä surisseet, mutta se liikehti lakkaamatta iloisena virkistymisestäään.

Äidin silmiin vierähti kyyneliä. Ne työnnälyt omituinen tunne, joka yht'äkkiä pulpahti ja aivan kuin hytkäytti mieltä. Se oli kuin toivoa ja kaipuuta...

Hän oli koettanut vakuuttaa itselleen, että parempi olisi Nannan kuolla, ja uskoa, että tallella on lapsi taivaassa, mutta aina palautui toivo ja halu saada pitää hänet luonaan täällä. Ja vaikka kuinka oli koettanut totuttaa itseään siihen ajatukseen, että Nannaa ei olisi täällä, niin ammotti tyhjänä hänen jättämänsä sija.

Toivoi sittenkin hänen vielä palautuvan...

Nanna oli nukkunut pitkään, ja kun hän heräsi niin tuntui hänestä hyvälle ja miellyttävälle, niinkuin olisi jotakin hauskaa tapahtunut. Oli iloisen näköistä huoneessa, minne vain katsoi. Sängyn kohdalla seinällä oli kapea päiväpaisteinen juova, jonka valossa seinäpaperin kuviot näyttivät niin kauniilta. Tuntui kuin niillä siinä olisi ollut hyvin hauska. Ja häntä aivan kuin halutti tuohon. Hän oli olevinaan hyvin pieni ja kulki muuatta rantua pitkin. Kun se loppui, siirtyi hän toiselle, sitä myöten joutui lähelle kukanlehteä. Hän etsi tien, jota pääsi lehdelle ja istui sitten sille. Mutta sivulla vähän syrjässä, puoleksi varjossa toiseksi paisteessa, oli suuri avonainen ruusu. Sen sisällä näytti olevan hauska olla. Hän hyppäsi siihen. Sieltä näkyi vain kainaloista myöten...

Äiti tuli katsomaan ja kun näki sairaan olevan hereillä, niin painoi uutimen lähemmäksi ikkunan pieltä paisteen estämiseksi, ettei siitä kilo kävisi sairaan silmiin.

Nannan mieli kävi pahaksi, kun kukka seinällä tummeni. Hän oli kuin suutuksissaan äidille. Mutta hän huomasi samassa kärpäsen, joka lensi uutimeen ja jäi siinä sivelemään jalkojaan ja päätään sekä juoksi jonkun matkaa ja pyrähti lentoon.

Hän ilahtui siitä ja ihastuksissaan äänsi. Kun äiti katsahti häneen kysyvästi, sanoi hän hiljaisella, väsyneellä äänellä, mutta riemastus katseessa: kärpänen lensi!

Äiti nyökäytti päätään. Hänestäkin oli tuntunut kärpäsen ilmestyminen kuin ilahduttavalle. Ja kun hän taas istahti paikalleen, niin hän katseli kärpäsen liikkeitä kuin lohdutukseen ja huvikseen.

Nannasta tuntui, että nyt on kesä, kun oli kärpänen. Ja aurinkokin paistoi uutimen takana ihan kuin kesällä.

Silloin oli talvi, kun hän oli ulkona, ja oli soma ajatella, että nyt oli ulkona kesä. Kadut sulana ja lapsia leikkimässä kaduilla! Tuntui niin hauskalle. Ja tuli ikävä tyttöjä ja kaikkia.

Siitä oli niin kauan, hyvin hyvin kauan, tuntui ihan, että monta vuotta oli siitä, kun hän oli heitä ketään nähnyt.

Mitähän ne ovat tehneet sillä aikaa?

Hän ei osannut ajatella, mitä tytöt sillä aikaa olisivat tehneet. Mutta jos hän olisi heidän kanssaan, niin menisivät metsään... Sarkkisen kartanolla huvimajassa leikkisivät nukeilla. Ja kartanolla hyppivät nuoralla ja hyppylaudalla, juoksisivat piilosilla... Olisi niin hauska, ettei koskaan ennen ole ollut.

Milloinkahan hän parantuu? Mutta jos hänen pitääkin kuolla, kun hän on sanonut tahtovansa? Mutta hän ei tahtoisi... Kun tulisi Sarkkisen täti, niin hänelle sanoisi, että hän ei tahdo kuolla...

Sarkkisen täti on siksi hyvä, että hänkään ei tahdo...

Hän pitää lapsista, aina antaa heille mitä vain haluavat leikkeihinsä... Niin hyvää tätiä ei ole koko maailmassa...

Nanna kuuli jonkun tulevan ovesta ja kysyvän kuiskaamalla:

—Joko on loppunut?

Hän tunsi äänestä, että se oli Tuppelan täti.

Hän heittäytyi nukuksiin, mutta kuuli äidin sanovan tädille, että hän on valveilla.

Hän rupesi toivomaan, että pääsisi hourioon niinkuin ennekin. Kiihkoisella kiireellä hän koetti saada varpaita ja sormia puhelemaan keskenään. Mutta ne eivät ruvenneet, vaikka ennen rupesivat itsestään. Ei yksikään hiiskahtanutkaan eikä vähintäkään tuntunut siltä, että rupeavat.

Kun näki sen mahdottomaksi, rupesi hän toivomaan, että Kaisu liikkuisi.

Kaisu ... Kaisu ... Kaisu...

Nanna aivan kuin houkutteli ja kutsui. Mutta hän ei saanut silmiinsä tuota pientä mustaa. Hän jännitti itseään ja koetti aivan kuin puristaa sitä näkyviin.

Kun Tuppelan täti ilmestyi sängyn viereen, tunsi hän tuskallista kuumuutta ja yhä koetti Kaisua liikkumaan. Mutta ei näkynyt sitä mustaa, ainoastaan jotakin hämärää, suurta. Sekin haihtui pois, mutta kun hän koetti sitä nähdä, niin ilmestyi se taas.

Hän ei laskenut sitä menemään enää. Siihen keskelle ilmestyi aivan kuin joku kurkistamaan. Kun hän kiihotti ja kiihotti sitä ja aivan kuin lähemmäksi veti, niin rupesi näkymään selvemmin, ja se suureni ja liikkui.

Se huojui joka taholle ja rupesi sitten laskeutumaan. Laskeutui, laskeutui hyvin syvälle meni ja sitten rupesi nousemaan. Se yleni, yleni hyvin ylös, pysähtyi ja rupesi hyvin kiireesti laskeutumaan hänen päälleen hirveää vauhtia, niin että alkoi ahdistaa ja tuntui kuin hän lutistuisi sen alle.

Hän säikähtyi, kohosi ylös, sieppasi tuolilta sängyn vierestä maitolasin ja sillä viskasi tuota...

Se pieneni samassa ja muuttui toisenmuotoiseksi: oli semmoinen kuin hyvin pitkä mies, pitempi kuin tavallinen, ja sillä oli peukalon pituiset jalat. Se paetessaan juoksi ja huusi niin hullunkurisesti, että Nannaa nauratti.

Hän tunsi jonkun koskevan itseensä ja kuuli kuin äidin äänen. Kun hän katsoi ympärilleen, niin huomasi hän olevansa istuallaan sängyssä, äiti piti kiinni häntä ja Tuppelan täti seiso i loukossa pidellen päätään ja oli maidossa yltäyleensä. Kun äiti las ki hänet makuulleen, rupesi Kaisu liikkumaan kauhean kiireesti ja huusi kovasti uuuuuuu...

Sormet ja varpaat puhelivat vilkkaasti. Niillä oli niin paljon puheltavaa ja ne pitivät semmoista elämää!... Isot varpaat rupesivat painimaan. Toinen oli Iivari ja toinen Risto. Iivari voitti ja Risto rupesi juoksemaan kaivon ympäri hyvin kiireesti ja toiset varpaat jäljessä Sormet nauroivat...

Nanna tunsi käden otsallaan. Hän katsoi ja näki Sarkkisen tädin. Nanna käski sormien olla hiljaa ja varpaitten siivolla, että kuulee, mitä täti sanoo. Mutta eivät tahtoneet asettua. Viimein sormet istuivat yhteen kohti niinkuin tytöt koulussa, ja rupesivat sipisemään. Varpaat rupesivat hevosille ja ajoivat maantielle ja sieltä metsään, josta kuului vain vähän hälinää...

Hän nukkui siihen. Ja nukkui taas pitkään. Kun hän heräsi, hän rupesi kuuntelemaan, mitä varpailla ja sormilla oli puhelemista. Hän muistikin, että varpaat olivat menneetkin metsään ja sormet istuivat koulussa. Mutta kun hän näkikin sormet paikoillaan ja tunsi varpaatkin, nauratti häntä ja tuntui, että on nähnyt unta.

Huoneessa ei hänen näkyvissään ollut ketään. Ulkoa kuului hilpeitä ääniä ja uudin oli vedetty vähän ylös, niin että näki korkeita, valkoisia pilven seinämiä, joita jäi huvitettuna katselemaan.

Ne olivat hänestä korkeita lumikinoksia. Hän kiipeili niiden rintuuksia. Pieniltä nyppylöiltä hyppi hän ja huprahti syvälle pehmeään lumeen. Taas kiipeili ylemmäksi ja ylemmäksi kahloen lumessa. Se oli hauskaa niinkuin talvella oli kinoksissa pehnata varsinkin lumituiskulla!

Hän koetti katsoa tuiskuiko siellä nyt. Mutta hän ei erottanut. Kun olisi äiti tullut, niin olisi kysynyt. Mutta sitten hän toivoi, että äiti ei tulisikaan, sillä äiti panisi uutimen alas. Ja hän oli hyvillään, että sai olla yksin ja katsella kauniita pilviä.

Ovi kävi ja hän vavahti. Kun kuuli kuiskailtavan, niin alkoi häntä pelottaa. Hän ummisti silmänsä. Kun tunsi, että tultiin lähelle katsomaan häntä, oli hän nukkuvinaan. Mutta kuultuaan Sarkkisen tädin äänen hän avasi heti silmänsä ja katsoi häneen hymyillen.

Tuntui hänestä niin hyvälle, ja aivan kuin halutti jotakin, mitä ei oikein tiennyt, vaan mikä oli

mieluista ja ilahduttavaa. Ja täti oli hänestä nyt niin hyvä ja rakas, että olisi haluttanut tehdä jotakin tädin mieliksi. Kun ei muuta voinut, niin lupasi Sarkkisen Annan pitää lainassa hänen kelkkaansa, minkä lupasi senkin vuoksi, kun oli ikävä Annaa.

Täti selitti, ettei enää kelkkaa tarvita, on melkein täysi kesä:

Perhoset lentävät, linnut laulavat ja tytöt ovat jo leikkimajassa heidän kartanolla leikkineet.

Nanna tuli iloiseksi. Mutta hän rupesi kuin jotakin muistelemaan ja kysyi vihdoin, eikö jo kesä ole ollut.

—Ei ole ollut.

Mutta niin hänestä tuntui. Oli kuin hän olisi nähnyt jotakin kesästä tai kuullut siitä kauan sitten. Aivan kuin hän olisi nähnyt tyttöjen leikkivän Sarkkisen kartanolla ja nähnyt perhosia, kukkia ja metsiä...

—Äiti. Olihan se kärpänen? kysyi hän yht'äkkiä.

Äiti sai kauan mieltä, mitä Nanna tarkoitti, mutta muisti sitten sen kärpäsen, joka Nannaa oli ilahduttanut ja josta hän itsekin oli ilahtunut. Hän selitti, että se oli viime viikolla.

Nanna jäi muistelemaan ja vähitellen selvisi hänelle se kirkas päivä. Eikä siitä niin kauan tuntunut olevankaan. Ja hän näki taas kesän ulkona, kadut paljaina, kedot kaupungin ulkopuolella vihantina. Sarkkisen kartanolla leikkimajan ja tytöt siellä. Näki kaikki heidät erikseen. Ja äänet, joita kuului kadulta, olivat kuin kaukaista iloa ja riemua, jota olisi halunnut kuulla lähempää ja nähdä.

Hän katseli Sarkkisen tätiä kysyvästi ja täti tulikin lähelle, kumartuen kuuntelemaan. Hyvin hiljaa, aivan kuin varoen muita kuulemasta, sanoi Nanna:

—En minä tahdo kuolla.

Täti siveli Nannan poskia ja sanoi:

—Ei pieni ystäväni kuolekaan.

Nanna oli kuin irti päästetty. Hänestä oli niin äärettömän hauska. Oli aivan kuin hän jo olisi ulkona tuolla, tuon sinisen taivaan alla, ulkona kirikkaassa ilmassa, jossa toiset juoksentelivät iloisina, ja jossa oli niin hauska!...

Mitähän tytöt sanovat, kun hän parantuu?

Sormet huusivat:

—Tytöt, tytöt! Nanna tulee!

Ja tytöt Sarkkisen kartanolla juoksivat leikkimajasta ja kaikki hyppelivät hänen ympärillään iloisina ja syleilivät häntä...

Sormet taputtivat käsiään, mutta varpaat karjuivat niinkuin pojat sormille:

—Olkaa tytöt hiljaa, että Nanna saa nukkua!

Nannasta tuntui hyvälle, kun sai nukkua. Hän silmäsi äitiä ja Sarkkisen tätiä, jotka istuivat tuolilla sängyn vieressä, ja painoi sitten silmänsä umpeen, ja varpaat ja sormet lauloivat hyvin kauniisti ja hiljaa, että se kuului kuin hyvin kaukaa...

Nanna heräsi aamuyöllä, ja kun äiti tuli hänen luokseen, pyysi hän:

—Äiti, antakaa jotakin ruokaa. Ja nukke, se Rimsu-Maija!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LAPSIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark.

Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.